

METAFORER I SVENSKA OCH FINSKA INNEBANDYARTIKLAR PÅ INTERNET

Jaana Kähö

Pro gradu-avhandling i svenska språket
Institutionen för språk
Jyväskylä universitet
Hösten 2006

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Kähö, Jaana Annika	
Otsake: Metaforer i svenska och finska innebandyartiklar på internet	
Aine: ruotsin kieli	Pro gradu –tutkielma
Vuosi 2006	Sivumäärä 75
<p>Tämän pro gradu -tutkielman tarkoitus on selvittää millaisia metaforia käytetään salibandyartikkeleissa internetissä, luokitella metaforia lähdealueidensa mukaan ja tutkia onko Suomen ja Ruotsin salibandy-metaforissa eroja. Tuon esille myös eroja näiden kahden maan salibandy-uutisoinnissa yleisellä tasolla.</p> <p>Metaforia käytetään urheilukielessä koko ajan sekä tietoisesti että tiedostamattomasti. Niillä luodaan tunnelmaa, väritetään useasti toistuvia tapahtumia ja nimetään uusia ilmiöitä.</p> <p>Materiaali koostuu 69 ruotsinkielisestä ja 66 suomenkielisestä artikkelista, jotka on kerätty internetistä kevään 2006 aikana. Tuona aikana pelattiin play off -pelit niin Suomessa kuin Ruotsissa sekä miesten MM-kisat Tukholmassa. Artikkelit ovat otteluraportteja, jotka ovat ilmestyneet online-sanomalehdissä ja maiden salibandyliittojen virallisilla sivuilla.</p> <p>Teoriaosassa määrittelen ensin metaforan käsitteen, jonka juuret ulottuvat aina Antiikin Kreikkaan ja Aristoteleen Runousoppiin asti. Määrittelen myös muita läheisesti metaforaan liittyviä käsitteitä kuten metonymian ja personifikaation. Tämän jälkeen keskityn eri metaforateorioihin Antiikin ajoista nykypäivään. Yksityiskohtaisimmin esittelen Lakoffin ja Johnsonin (1980) kognitiivisen metaforateorian, joka luo pohjan metaforien luokittelulle tämän tutkielman tutkimusosassa.</p> <p>Jaottelen metaforat Lakoffin ja Johnsonin luokitusta käyttäen strukturaalisiin, ontologisiin ja orientoiviin metaforiin. Muodostan suurempia kokonaisuuksia käsitte-metaforia hyväksi käyttäen. Sodan ja eloonjäämisen metaforiikka muodostaa suuren osan strukturaalisista metaforista, personifikaatio on hallitsevana ontologisissa metaforista ja orientoivissa metaforissa keskityn ylös-alas -metaforiikkaan.</p> <p>Suomen ja Ruotsin välillä ei esiinny suuria eroja metaforien käytössä ja salibandy metaforat edustavat samanlaista metaforiikkaa kuin muissa joukkuelajeissa kuten jääkiekossa. Yleisesti ottaen Ruotsi on Suomea edellä salibandy-uutisoinnin laajuudessa internetissä.</p>	
Avainsanat: metafora, kognitiivinen metaforateoria, urheilukieli, salibandy	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Aallon kirjasto	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING	5
2 METAFOR	7
2.1 Två sätt att se på metaforer	8
2.2 Metonymi och synekdoke	8
2.3 Personifikation och besjälning	9
2.4 Perifras	10
2.5 Döda och lexikaliserade metaforer	10
2.6 Metaforiska ordspråk och idiom	11
3 METAFORTEORIER	11
3.1 Substitutionsteori	12
3.2 Interaktionsteori	13
3.3 Kognitiv metaforsteori	14
3.3.1 Begreppsmetafor	15
3.3.2 Källdomäner och måldomäner	16
3.3.3 Lakoffs och Johnsons klassifikation	17
3.4 Metaforens funktion	19
4 SPORTSPRÅKET	19
4.1 Särdrag i sportspråket	20
4.2 Metaforens roll i sportspråket	21
4.3 Sportjournalism i olika medier	21
4.3.1 Traditionella medier	22
4.3.2 Internet och innebandy i internet	23
5 INNEBANDY I SVERIGE OCH I FINLAND	24
6 MATERIAL OCH METODER	26
7 ANALYS AV MATERIALET.....	28
7.1 Strukturella metaforer	30
7.1.1 Innebandy är krig	30
7.1.2 Innebandy är kamp om överlevande	32
7.1.3 En match/matchserie är en resa	34
7.1.4 Segern är mat	35
7.1.5 Innebandy är en annan sport	36
7.1.6 Bra lag/spelare är kungliga	37
7.1.7 Innebandy är kultur	38
7.1.8 Att spela bättre än andra är att förnedra dem	39
7.1.9 Innebandy är skola/lek	40
7.1.10 Att spela bra är att bygga	41
7.1.11 Kroppen är en maskin	42
7.1.12 Kroppsdelar	43
7.1.13 Värme och kyla	44
7.1.14 Tigrar och påhittade djur	45
7.1.15 Ekonomins metaforer	47

7.1.16 Medicinens metaforer	47
7.2 Ontologiska metaforer	48
7.2.1 Personifikation	48
7.2.2 Att spela bra är att vara vaken	49
7.2.3 Öppna med nyckeln	50
7.2.4 Andra ontologiska metaforer	51
7.3 Orientationella metaforer	52
7.3.1 Att spela bra är upp	52
7.3.2 Orientering på planen	53
7.4 Metonymi och synekdoke	55
7.5 Perifras	56
7.5.1 Benämningar för lag	57
7.5.2 Benämningar för spelare	58
7.5.3 Benämningar för boll och klubba	59
7.5.4 Att göra mål	60
7.6 Metaforiska idiom	61
8 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	62
KÄLLOR	66
BILAGA 1	75

1 INLEDNING

Det spelas oerhört många matcher i ishockey, fotboll eller innebandy under en säsong. Spelare gör själva liknande arbete match efter match och ibland är det svårt att komma ihåg vad som hänt i en viss match. För att förmedla informationen vidare till publiken som inte har sett matchen ska journalister skriva reportage om varje match och för att behålla publikens intresse ska språket i reportaget vara intressant. Hur gör man reportage intressanta? Ur den här frågan växer den här pro gradu-avhandlingen, eftersom metaforen är ett sätt att göra språket levande och varierande. I den här avhandlingen forskar jag i vilka slags metaforer det används i innebandyreportage på internet, varifrån de här metaforerna ursprungligen kommer, hur man ordnar dem i större enheter och om det finns skillnader mellan finskt och svenskt metaforbruk. Grunden till att välja just innebandy som mitt forskningsobjekt beror på två saker, för det första har jag själv lång erfarenhet av sporten och för det andra är innebandy en relativt ung sport som inte har blivit forskad i särskilt mycket och speciellt inte ur en språklig synpunkt.

Metaforen har tidigare varit en del av skönlitteraturen och den har ansetts vara bara ”ett slags extra trick med ord” och man har inte lagt märke till att metaforen även används överallt i språket, inte minst i vardagsspråket. Men under 1900-talet har metaforforskare också börjat undersöka andra områden i språket där metaforen finns och då har metaforer i vardagsspråket, vetenskapen och medier blivit intressanta.

Men det är inte alltid så lätt att definiera vad en metafor är, eftersom det är ett väldigt omfattande begrepp. Det är enkelt att säga att det finns en metafor i uttrycket *Akilles är ett lejon*, eftersom man genast ser att ordet *lejon* används i överförd betydelse, en människa kan inte vara ett djur på riktigt. Men vad gör man med uttrycken som *Han tar lätt på det* eller *bergets fot*? Är de metaforer? I kapitel 2 redogör jag för vad en metafor egentligen är och presenterar den terminologi som jag kommer att använda i min avhandling. Det är inte alltid lätt att vandra i metaforens terminologiska djungel, t.ex. i svenskspråkig litteratur används ofta namnet bildspråk med metafor som underkategori medan man i engelskspråkig litteratur oftast enbart hittar termen *metaphor*. Jag tycker att det är väsentligt att granska den metaforiska terminologin noggrant eftersom det hjälper till att läsa detta arbete vidare.

Sedan presenterar jag olika metaforiska teorier i kapitel 3. Av olika teorier har den kognitiva teorin, först presenterad av George Lakoff och Mark Johnson 1980, blivit den mest diskuterade under de

senaste 25 åren. Lakoff och Johnson framhäver att inte bara språket är metaforiskt, utan hela vårt tänkande och begreppssystem är metaforiska och de betonar kroppsligheten som källan till uppkomsten av många metaforer. Jag ägnar mycket uppmärksamhet åt just den här teorin, eftersom den kommer att ligga till grund för avhandlingens empiriska del.

Sportspråket och dess särdrag behandlas i kapitel 4. Naturligtvis är en metafor en viktig del av sportspråket men också andra element presenteras för att ge en mer omfattande bild av sportspråket som helhet. Sportjournalism bildar en viktig del i detta avsnitt, jag tar upp några generella egenskaper kring sportjournalism och sedan koncentrerar jag mig mer på sportjournalismen i medier. Jag gör en indelning i traditionella medier och internet, eftersom materialet i min undersökning baserar sig på internetartiklar. Till sist tar jag hänsyn till innebandy på internet och försöker ge en bild av innebandyjournalism på internet både i Finland och i Sverige och vilka skillnader och gemensamma drag det finns.

Jag ger en kort översikt över innebandy som sportgren både i Sverige och i Finland i kapitel 5. Jag tycker att det är viktigt att veta lite om innebandyns historia och dess ställning bland andra bollsporter innan man går framåt och studerar resultat som jag kommer att presentera. Innebandyns historia i Skandinavien är inte mycket äldre än 20 år men det har hänt relativt mycket under denna tid.

Material och metoder presenteras i kapitel 6. Materialet består av 69 svenska och 66 finska internetartiklar som är skrivna på innebandyförbundens internetsidor eller på generella internettidningar under våren 2006. Alla artiklar är matchreportage, på detta sätt beskriver artiklar framförallt händelser i matcher och innehåller inte spelarprofiler eller förhandsreportage om matcher. Jag har sparat artiklar på min dator och sedan läst igenom dem flera gånger för att plocka ut och klassificera metaforerna. Innan jag började med att läsa artiklar hade jag redan en aning om hur jag skulle indela metaforerna men den slutliga indelningen formades först efter jag hade plockat ut, bearbetat metaforerna och fördjupat min kännedom och teoretiska kunskap om metafor och metaforer.

Resultat om materialet står under kapitel 7. De tre första större kategorierna är från Lakoff och Johnson (1980) d.v.s. uppdelningen i strukturella, ontologiska och orientationella metaforer. Metonymi, perifraser samt metaforiska ordspråk och idiom får alla sina egna avsnitt.

2 METAFOR

”The greatest thing by far is to be a master of metaphor.”

Aristoteles

Ordet metafor kommer av det grekiska *meta pherein* och det kan översättas till ’att föra, flytta över’ (*meta* = över, *pherein* = att föra, flytta, bära). En *metaphora* är alltså en överföring och man ser ofta termen *överförd betydelse* i stället för metafor eller metaforisk användning. (Stålhammar 1997, 13.) För de flesta av oss är metafor ett bildspråkligt uttryck, med vilket man kan jämföra en sak med en annan sak genom att säga att det första är det andra, t.ex. *han är en björn* (Kövecses 2002, vii). *Svensk Ordbok* (1986) definierar metafor på följande sätt: ”uttryck som används om något som liknar det som uttrycket egentligen står för”.

Om man i stället för *han är en björn* säger *han är stark som en björn*, är det fråga om en *liknelse*. Liknelsen skiljer sig från metaforen genom att jämförelsen markeras, i det här fallet med partikeln *som*. Med liknelsemarkering kan man betona de egenskaper som man vill jämföra och på detta sätt blir uttrycket ofta entydigt och mer lättolkat. Undersökningar av barns förmåga att förstå metaforer visar att explicita jämförelser (som i liknelsen) är lättare att förstå än implicita jämförelser (som i metaforen). (Stålhammar 1997, 16.) Även om det i vissa sammanhang kan vara av vikt, spelar det en obetydlig roll i det här arbetet om jämförelsen i ett metaforiskt uttryck är markerat eller inte. Därför gör jag senare sällan skillnad mellan liknelsen och metaforen. Termen *bildspråk* har använts tidigare väldigt ofta om metafor, särskilt inom litteraturen, men jag kommer inte att använda termen i mitt arbete. Stålhammar (1997, 13) konstaterar att termen bildspråk används också inom bildkonsten och därför tycker jag att det är tydligare att prata om metafor.

Vad är då en metafor och vad är inte en metafor? Även om metafor kan definieras inom en sats, som det ofta görs i ordböcker, är begreppet metafor mer omfattande än det verkar vara vid första anblicken och det finns inget enda riktigt sätt att definiera ordet metafor. Metaforforskare och -experter kan ha många olika syner på det här. Svaret man får på frågan beror på vem man frågar och vilken metaforisk teori han/hon presenterar. Syftet med det här kapitlet är att redogöra för vad en metafor egentligen är och presentera två olika slags metafordefinitioner, dvs. den vida synen och den smala synen. I metaforlitteratur ser man ofta termerna *retoriska tropor* eller *stilfigurer*, de kan delas in i olika klasser t.ex. bildmässiga stilfigurer, repeterande stilfigurer och dramatiska stilfigurer. Liljestrand (1993, 67) definierar stilfigurer som ”ett samlingsbegrepp på sådana effektmedel som ger framställningen åskådlighet, pregnans och/eller intensitet”. I det följande

presenteras de mest centrala begreppen i metaforlitteratur, listan är under inga omständigheter omfattande och några begrepp som benämns i generell metaforforskning är avsiktligt uteslutna.

2.1 Två sätt att se på metaforer

Under metaforhistoriens lopp har man sett metafor både ur dess vida synvinkel och ur dess smala synvinkel. Enligt den vida synen omfattar metaforen alla bildmässiga stilfigurer. Enligt den smala synen är metaforen en bildmässig stilfigur bland andra. Den smala synen ligger bl.a. bakom litteraturvetenskap och den vida synen presenteras av t.ex. Aristoteles samt George Lakoff och Mark Johnson. (Hellsten 1997, 12-13.)

Inom den smala synen är bildmässiga stilfigurer överbegrepp och metafor, metonymi, synekdoke osv. är underbegrepp. Men det är inte så enkelt att prata om begreppen som stilfigur eller metafor, eftersom det finns olika sätt att kategorisera dem. Liljestrand (1993, 68) diskuterar vilka stilfigurer det ska tas hänsyn till när man klassificerar dem och att hur stilfigurerna ska indelas. Han gör en grov indelning som innebär fem underkategorier, varav bildmässiga stilfigurer är en kategori. Liljestrands indelning representerar den smala synen eftersom metaforen nämns under kategorin bildmässiga stilfigurer. (Liljestrand 1993, 68-69.)

Inom den vida synen innehåller metaforen däremot de andra bildmässiga figurerna och betraktas därför som överbegrepp. Lakoffs och Johnsons teori (se 3.2) baserar sig på den här metaforiska synen och de använder ordet metafor också om alla andra bildmässiga figurer. Den vida synen utesluter inte användning av termer som metonymi eller personifikation, de bara ses som underbegrepp till metafor som är liksom moder till alla andra bildmässiga figurer.

2.2 Metonymi och synekdoke

Metonymi kommer av det grekiska ordet *metonymia*, som betyder 'förändring av namn' (Stålhammar 1997, 15). Svensk Ordbok (1986) definierar metonymi på följande sätt: "(oegentlig) användning av ett ord som innebär att ordet får beteckna något som på något sätt står i samband med den företeelse ordet egentligen betecknar".

Några traditionella typer av metonymi är a) platsen – de som bor där: *Afrika rusar mot avgrunden*, b) hölja – innehåll: *att ta ett glas*, c) producent – produkt: *att läsa Strindberg*, d) användare – det använda, *han är förstafiol i symfonikerna* eller e) representant (eller något representativt) – det representerade: *Vita Huset meddelar*. Synekdoke är en speciell sorts metonymi och ordet kommer från grekiskans *synekdokhe*, samtolkning. I synekdoke står en del för det hela och ibland används det latinska namnet *pars pro toto* t.ex. *Vi behöver färskt blod inom organisationen*. (Stålhammar 1997, 15-16.)

För att göra skillnaden mellan metafor och metonymi tydligare, redogörs här för begreppen *paradigm* och *syntagm*, som semiotikens grundare Saussure använder för att koda tecken. Paradigm bildas av lexikon inom språket och en sats är syntagm, härmed förutsätter alla budskap urval (från paradigm) och kombination (till syntagm). (Fiske 1990, 81-83.) Om man använder semiotikens begrepp, fungerar metafor på paradigmatets nivå och metonymi på syntagmets nivå. Metafor överför egenskaper till olika nivåer, medan metonymi associerar betydelser på samma nivå. T.ex. i metaforen *skeppet plöjer havet* är den vanliga termen *gå* ersatt paradigmatiskt med termen *plöja* som förknippas med en plog. (Fiske 1990, 122-123.)

2.3 Personifikation och besjälning

Då döda och konkreta ting liknas vid levande, kallas metaforen för besjälning och när abstrakta begrepp får mänskliga drag eller egenskaper, kallas metaforen för personifikation (Teleman & Wieselgren 1968, 57).

Matchen vaknade till liv. (IM 8, 35)

Även en och en annan sargbit fick känna på Falhmans västerbottniska vrede. (SI 3, 13)

Det första exemplet är en personifikation eftersom det abstrakta begreppet *matchen* får ett mänskligt drag genom att den *vaknar till liv* och det andra är en besjälning eftersom det konkreta tinget *sargbit* liknas med något levande genom verbet *känna på*.

2.4 Döda och lexikaliserade metaforer

Om en metafor används tillräckligt många gånger, kan det hända att den metaforiska betydelsen blir starkare än den ursprungliga betydelsen och den ursprungliga betydelsen inte längre noteras. Sådana kallas för döda eller stelnade metaforer, t.ex. *stolens ben, han fattar inte, han är bitter*. (Teleman & Wieselgren 1968, 57-58.) Många döda metaforer lexikaliseras, dvs. får en egen och självständig betydelse och tas med i lexikon som enda betydelse t.ex. *lampfot*. Det kan ibland vara svårt att definiera när en metafor är död. (Stålhammar 1997, 14.)

2.5 Perifras

I en perifras ersätter man det normala uttrycket för en viss sak med en krystad beteckning. Perifras används ofta av sportjournalister, eftersom det i sportsammanhang används olikartade beskrivningar om lag och spelare. (Teleman & Wieselgren 1974, 58.) Perifraser är inte nödvändigtvis metaforiska som det första exemplet nedan visar, men ganska ofta är de det. Många perifraser har blivit klichéer som till exempel *Tre Kronor* för svenska landslaget (Liljestrand 1993, 81).

laget med innebandyvärldens längsta namn (SI 3, 78)
demonerna från Botkyrka (IM 8, 27)
det blåvita landslaget (SI 4-5, 22)
08-lag (IM 8, 47)

I första fallet används det en ganska egenartad beskrivning där det är omöjligt att förstå vad det är fråga om ifall man inte känner till kontexten. Ifrågavarande lag heter Red Ants Rychenberg-Winterthur. Laget Balrog kallas för *demonerna från Botkyrka* eftersom laget har fått namnet ur Tolkiens *Sagan om ringen*. I boken är balroger onda figurer med övernaturliga krafter och därför är det logiskt att spelarna i Balrog kallas för demoner. Botkyrka är den Stockholmsförort som laget kommer ifrån. *Det blåvita landslaget* är i detta sammanhang naturligtvis det finska landslaget. I sista fallet betecknas laget med riktnummer, här är det fråga om ett stockholmslag eftersom 08 är Stockholms riktnummer. Perifraser är väldigt populära i sporttexter på grund av att man vill använda varierande uttryck om spelare och lag som upprepas ofta.

2.6 Metaforiska ordspråk och idiom

Två begrepp som ligger metaforen nära är ordspråk och idiom. Både ordspråk och idiom kan vara metaforiska eller icke-metaforiska. Gemensamt för metaforiska ordspråk som *bränt barn skyr elden* eller *inte sälja skinnet innan björnen är skjuten* är att presens eller infinita verbformer används genomgående samt att de är allmängiltiga. Det finns dock kulturella eller geografiska variationer. Det andra ordspråket heter *inte skörda säden förrän den är mogen* på franska, eftersom det inte finns björnar in Frankrike. (Stålhammar 1997, 43.)

De finns många olika sorter av idiom men gemensamt för dem alla är att de består av två eller flera ord, vars betydelse inte framgår av de individuella ordens betydelse (Kövecses 2002, 199.) Idiom är alltså en fast kombination av ord och Stålhammar (1997, 45) menar att idiom brukar vara svårare att tolka än ordspåk eftersom idiom oftast är kortare än ordspråk och deras innebörd är mindre konkret. Några svenska exempel av metaforiska idiom är *ta lätt på något* eller *sitta i samma båt*. Burger (2003) gör i sitt verk gällande att idiom är en viktig del av fraseologi. Han konstaterar att metaforiska idiom inte spelar lika viktig roll överallt i språket och framhäver att vissa områden använder idiom mer än andra. T.ex. det känslomässiga uttrycks ofta med idiom: *vara i sjunde himlen, ha hjärtat i halsgropen, skälla ut någon till byxor och tröja* osv. (Burger 2003, 88.)

3 METAFORFORSKNING OCH METAFORTEORIER

All metaforforskningen går tillbaka till Aristoteles (384-322 f.Kr.) och han framhäver metaforen som det främsta bland olika sorters ord och uttryck. (Stålhammar 1997, 21.) Enligt Aristoteles (refererad i Stålhammar 1997, 7.):

”Metaforen är det enda som inte kan läras av någon annan; den är tecknet på sann begåvning, ty att skapa goda metaforer är att urskilja likheter.”

Man måste väl tillägga att även om Aristoteles berömmar metaforen med imponerande ord, söker han egentligen efter en balans genom att använda en stil som består av ord ur vardagsspråket och en stil som höjs över den vardagliga nivån (1965, 62-63). Det är inte överraskande att man i århundraden har sett en metafor å ena sidan som beundransvärd och å andra sidan som oviktig. Åsikterna och förhärskande teorier har pendlat mellan de här yttersta ändarna. Under den elisabetanska eran fanns det ett stort intresse för användning av metaforer, med Shakespeare som

främsta mästare. Ändå har filosofer ofta tenderat att tala nedsättande om metaforer, något som utgör ett hinder för klart tänkande. T.ex. filosofen John Locke har påstått att metafor bara omärkligt för in felaktiga idéer och därmed vilseleder en persons omdömesförmåga (Inet 1).

Även om metafor som begrepp är gammal, har metaforforskningen vuxit dramatiskt under de senaste 35 åren. Tidigare har metaforforskningen koncentrerat sig på skönlitteratur och därför har metaforer inom t.ex. allmänspråket, politik, ekonomi, utbildning, vetenskap och teknik fått mindre uppmärksamhet. (Stålhammar 1997, 7.) I det här kapitlet presenteras tre olika metaforteorier; substitutionsteori, interaktionsteori och kognitiv metaforteori. De har varit presenterade under olika tider i metaforforskningens historia och i teorier av vissa forskare kan de delvis vara blandade. Som sagt, det är ibland omöjligt att dra skarpa gränser mellan olika metaforiska syner eller teorier och de här tre teorierna omfattar naturligtvis inte alla möjliga teorier under tidens lopp. Många teorier har dessutom t.ex. subkategorier eller liknande men jag har försökt ta med de mest centrala idéerna.

3.1 Substitutionsteori

Enligt substitutionsteorin är det som ett semantiskt fält används eller överförs till ett annat semantiskt fält (Aristoteles 1965, 61). Substitutionsteorin härstammar från Aristoteles men också senare lingvister representerar den här synen så sent som på 1900-talet. Substitutionsteorin anser metaforen vara som ”ett slags glatt extra trick med ord” (Richards 1936, 64) och den fokuserar hellre på att beskriva eller att lista den överföring som existerar mellan de semantiska fälten än att beskriva hur metaforen egentligen funkar. Den här traditionellt dominerande teorin betonar semantik i stället för pragmatik eller kognitiva modeller och den förutsätter att metaforen kan omvandlas till en jämförelse (Stålhammar 1997, 28-34). På grund av detta ser man ofta också termen jämförelseteori, som uppfattas ibland som en del av substitutionsteorin och ibland som dess fortsättning (Stålhammar 1997, 28; Hellsten 1997, 18-19). I det följandet använder jag bara den mer omfattande termen substitutionsteori även om det ibland skulle vara mer korrekt att prata om jämförelseteorin.

För att ge ett exempel på substitutionsteorins sätt att betrakta metaforer, skulle man säga att *lejon* i sammanhanget *Akilles var ett lejon i kriget* är en metafor. Ordet används metaforiskt för att skapa en retorisk effekt och därigenom göra ett intryck på andra med sköna ord eller för att uttrycka djupa känslor. Det kunde också betyda att *Akilles* och *lejon* har någonting gemensamt, t.ex. styrka och tapperhet, och den kombinationen möjliggör det här metaforiska uttrycket. (Kövecses 2002, vii.)

Substitutionsteorin kan karakteriseras genom att peka på fem generellt accepterade särdrag. För det första, metafor är en egenskap hos ord; det är ett lingvistiskt fenomen. För det andra, metafor används för ett konstnärligt och retoriskt syfte, som när Shakespeare skriver att *hela världen är en scen*. För det tredje, metafor baserar sig på en likhet mellan de två enheter som jämförs och identifieras. Akilles måste ha några liknande särdrag med ett lejon för att man överhuvudtaget ska kunna använda ordet *lejon* som en metafor för Akilles. För det fjärde, metafor är en medveten och noga övervägd användning av ett ord, man måste ha en speciell talang för att göra det och för att göra det väl. Bara stora poeter eller värtaliga talare kan vara mästare, som t.ex. Shakespeare eller Churchill. För det femte, det är ett allmänt accepterat synsätt att en metafor är ett bildspråkligt uttryck som man också klarar sig utan; det används bara för speciella effekter och den är inte en oundviklig del av den vardagliga kommunikationen, för att inte tala om det vardagliga mänskliga tänkandet. (Kövecses 2002, vii-viii.)

Substitutionsteorin har fått mycket kritik och den är inte mer den förhärskande teorin men inom substitutionsteorin har man trots allt gjort mycket produktivt arbete genom att kategorisera olika typer av metaforiska uttryck. Den här synpunkten av metaforanalys kan vara mycket nyttig för t.ex. översättare. Newmark (1988, 106-113) bjuder på en ganska omfattande lista över metaforyper, listan innehåller beteckningar som *döda metaforer*, *klichémetaforer*, *standardmetaforer*, och *originala metaforer*. Newmarks lista baserar sig på metaforens färskhet och hur bra den har etablerat sig i källspråket och i målspråket.

3.2 Interaktionsteori

Några teoretiker påstår att semantiken inte kan ge svaret på vad en metafor egentligen är eftersom man inte behöver tänka på vad orden semantiskt betyder utan vad talare menar pragmatiskt när de använder ord i en viss kontext (Charteris-Black 2004, 10). Pragmatik som begrepp är relativt nytt eftersom dess moderna användning kommer från filosofen Morris från 1930-talet. Levinson konstaterar att pragmatik är enkelt definierat utforskning av hur språk används. (Levinson 1984, 5.)

Interaktionsteorin härstammar ursprungligen från filosofen Max Black, som presenterade teorin på 1950-talet. Black betonar den ömsesidiga påverkningsen mellan de olika delarna av en metafor och han framhåller kontextens roll i varje metaforiskt uttryck. Därför kan man säga att Blacks teori ligger pragmatiken nära, det räcker inte att ta hänsyn till semantiken på ord- eller satsnivån utan

man ska ta hänsyn till hela kontexten där en metafor uttrycks. Metaforen *människan är en varg* uppfattas på olika sätt i olika situationer eller kulturer eftersom man kan ha olika syner på vargar. Dessa olika syner styr i sin tur tolkningen av metaforiska uttryck. Black konstaterar att metaforen fungerar som ett filter som organiserar vårt tänkande. (Refererad i Stålhammar 1997, 29.)

Substitutionsteorin betonar semantikens roll på ordnivån eller också på nivån av vidare semantiska fält medan interaktionsteorin framhäver metaforens pragmatiska sida. Men Ortony (1993, 9) konstaterar att dessa två teorier inte behöver vara så direkta motsatser till varandra som de radikala stödjarna av båda teorier framhäver. Syntesen av de olika teorierna diskuteras mer i avsnitt 3.4.

3.3 Kognitiv metafor teori

“You don’t have a choice as to whether to think metaphorically.
Because metaphorical maps are part of our brains, we will think and
speak metaphorically whether we want to or not.”

George Lakoff och Mark Johnson

Man kan säga att Richard (1936, 96) tog de första stegen mot den kognitiva aspekten av metafor genom att konstatera att ”tänkandet är metaforiskt och går framåt med hjälp av jämförelsen och de språkliga metaforerna härstammar därifrån”. Ytterligare är det Reddys omfattade analys av *conduit metaphor* (kan översättas som ’ledningsmetafor’), som ligger till grund för den kognitiva synen. Analysen blev först publicerad 1977 och huvudvikten av Reddys analys ligger på följande mönster som är en komplex metafor:

IDÉER ÄR OBJEKT.
SPRÅKLIGA UTTRYCK ÄR BEHÅLLARE.
KOMMUNIKATIONEN ÄR ATT SÄNDA.

Talaren lägger idéer (objekt) till ord (behållare) och sänder dem (via en ledning) till lyssnaren som tar idéerna/objekten ut ur orden/behållarna. (Lakoff & Johnson 1980, 10.) Men det var först Lakoff och Johnson som gör en systematisk undersökning av metaforer och presenterar den kognitiva metafor teorin som ett nytt sätt att analysera metaforer. Den nya kognitiva synen utmanar den traditionella substitutionsteorin och dess över 2000 år gamla historia. I det följande kommer jag att diskutera vad den kognitiva teorin egentligen innehåller och varför den har haft så en banbrytande inverkan på metaforforskningen.

Metaforens traditionella principer, som beskrevs i substitutionsteorin, har fått en kraftig och mäktig motståndare. Lakoffs och Johnsons teori betonar fem grundläggande skillnader mellan den traditionella och den kognitiva synen: (1) metafor är någonting som händer på begreppsnivån, inte på ordnivån; (2) metaforens funktion är att bättre förstå vissa begrepp; (3) en metafor baserar sig ofta inte på likhet; (4) vanliga människor brukar använda metaforer i sina vardagliga liv och (5) en metafor är en oundviklig process i det mänskliga tänkandet och resonandet. (Kövecses 2002, viii.) Det viktigaste påståendet Lakoff och Johnson gör är att metaforer inte bara är typiska för språk eller ord som den traditionella synen hävdar. De påpekar däremot att processerna i mänskligt tänkande är i stort sett metaforiska och att det mänskliga begreppssystemet är metaforiskt strukturerat och definierat. Lingvistiska uttryck som innehåller metaforer är möjliga på grund av att det finns metaforer redan i människans begreppssystem. (Lakoff & Johnson 1980, 6.)

Man kanske undrar om man kan använda Lakoffs och Johnsons teori någon annanstans än inom lingvistik eller litteraturvetenskap. Men den kognitiva synen på metaforen har haft en stark inverkan inom andra vetenskaper som t.ex. politik, juridik, psykologi, matematik och filosofi. (Lakoff & Johnson 1980, 267-271.)

3.3.1 Begreppsmetafor

För att göra Lakoffs och Johnsons poäng tydligare måste skillnaden mellan *metaforiskt lingvistiskt uttryck* (*metaphorical linguistic expression*) och *begreppsmetafor* (*conceptual metaphor*) förklaras. Lakoff och Johnson (1980, 44-45) ger KÄRLEK ÄR EN RESA som ett exempel på en begreppsmetafor. Denna begreppsmetafor reflekteras i det vardagliga språket genom många olika uttryck:

KÄRLEK ÄR EN RESA

Se hur långt vi har kommit.

Vi står vid en korsning.

Vi måste bara gå skilda vägar.

Vi kan inte mer gå tillbaka.

Jag tror inte det här förhållandet kan leda någonstans.

Var är vi?

Vi har spårat ut.

KÄRLEK ÄR EN RESA är en begreppsmetafor och den innehåller två begreppsdomäner där man förstår den ena i termer av den andra t.ex. i detta fall förstår man kärlek med resans termer. Exempelen ovan är metaforiska lingvistiska uttryck där de mer abstrakta fenomenen är beskrivna med hjälp av mer konkreta saker. Lakoff och Johnson markerar begreppsmetaforer alltid med versaler till skillnad från lingvistiska uttryck som återges med gemeningar. Användning av versaler indicerar att ord inte dyker upp i denna exakta form i språket, men de ligger till grund för alla språkliga uttryck nedanför den. (Kövecses 2002, 4.) I detta arbete kommer jag att använda samma system för att göra skillnad mellan dessa två begrepp. Ett annat exempel av Lakoff och Johnson (1980) är DISKUSSION ÄR KRIG:

DISKUSSION ÄR KRIG

Han *anföll varje svagt ställe* i mitt argument.

Dina krav är *omöjliga att försvara*.

Jag *förstörde* hans argument.

Jag har aldrig *vunnit* en diskussion med honom.

Om du använder *den där strategin*, får du *stryk*.

De här metaforerna är faktiskt så vanliga när det gäller att prata om en diskussion att vi inte ens märker att vi pratar i metaforer. De flesta av oss kan inte tänka sig ett annat sätt att prata om en diskussion. Enligt Lakoff och Johnson är det viktigt att se att vi inte bara pratar om diskussionen med krigets termer. Vi kan faktiskt vinna eller förlora en diskussion och vi ser den person vi diskuterar med som en motståndare. Vi anfäller och försvarar, vi planerar och vi använder strategier. Många saker vi gör när vi diskuterar är delvis strukturerade med konceptet krig. På detta sätt är DISKUSSION ÄR KRIG en vardaglig metafor i vår kultur, den strukturerar vad vi gör när vi diskuterar. Lakoff och Johnson betonar att begreppet är metaforiskt strukturerat, verksamheten är metaforiskt strukturerad och all det här leder till att språket är metaforiskt strukturerat. (Lakoff & Johnson 1980, 4-5.)

3.3.2 Källdomäner och måldomäner

Man kan hitta två domäner inom begreppsmetaforen; *källdomänen* (*source domain*) och *måldomänen* (*target domain*). Den begreppsdomänen varifrån metaforiska uttryck tas, kallas för källdomän t.ex. en resa eller krig, medan den begreppsdomän som förstås på detta sätt kallas för måldomän t.ex. kärlek eller diskussion. Med andra ord är måldomänen den som man försöker förstå genom att använda källdomänen. (Kövecses 2002, 4.) Kövecses (2002, 24) konstaterar på basis av sin undersökning av metaforiska ordböcker att begreppsmetaforer är *unidirektionella* dvs. att

källdomäner vanligtvis kännetecknas av att vara konkreta eller fysiska och tydligare beskrivna begrepp än måldomäner, som i sin tur brukar vara ganska abstrakta. Den metaforiska processen går ofta från det konkreta till det abstrakta men väldigt sällan tvärtom.

Detta sätt att förstå en domän med hjälp av en annan medför en rad av motsvarigheter som kallas för *kartläggningar (mappings)*. Varje begreppsmetafor innehåller sådana kartläggningar mellan källdomänen och måldomänen och t.ex. Kövecses (2002, 7) presenterar följande tabell:

Källa: RESA		Mål: KÄRLEK
de resande	=>	de älskade
fordonet	=>	kärleksförhållandet
resan	=>	händelser i förhållandet
destination av resan	=>	målet med förhållandet
OSV.		

De här är systematiska motsvarigheter mellan källan och målet och det finns också mer av dem. Kartläggningar är alltså förbindelser med vilka de resande jämförs med de älskade eller resan med händelser i förhållandet. Med andra ord framhäver man några av källdomänens egenskaper, för det här har Lakoff och Johnson givit namnet *highlighting*. Även om det finns olika delar som motsvarar varandra i en metafor, kan inte alla delar jämföras med varandra. Lakoff och Johnson (1980) säger att begreppet är delvis strukturerat. Detta betyder att inte alla egenskaper från källdomänen kan transporteras till måldomänen och därmed kan inte alla egenskaper av en resa användas när man pratar om kärlek. Med Lakoffs och Johnsons termer kallas detta för *hiding*, man gömmer alltså vissa egenskaper samtidigt som man framhäver andra.

Enligt Kövecses (2002, 16-24) innehåller de vanliga källdomänerna bl.a. människans kropp, hälsa och sjukdom, djur och växter, byggnader, sport, mat, värme och kyla samt rörelse och riktning. De vanliga måldomänerna däremot innehåller t.ex. känslor, moral, tankegång, politik, människans förhållanden, kommunikation, tid samt liv och död. Här kan man se att källdomäner är mer konkreta än måldomäner.

3.3.3 Lakoffs och Johnsons klassifikation

Liksom metaforer kan definieras kan de också klassificeras på många olika sätt. Kövecses (2002, 40) föreslår följande indelning i fyra klasser som är relevanta för den kognitiva synen; klassifikationen enligt hur konventionella metaforerna är, vilken funktion de har, vad metaforenas

natur är och enligt allmängiltighet. I det följandet ska jag ta upp klassifikationen enligt metaforenas funktion som först har blivit presenterad av Lakoff och Johnson (1980):

1) strukturella metaforer (*structural metaphors*)

Alla metaforer som vi hittills har granskat är strukturella metaforer. I denna typ av metafor förser källdomänen en ganska rik informationsstruktur för målkonceptet. Med andra ord är den kognitiva funktionen av dessa metaforer att få talare att förstå målet A med hjälp av struktur av källan B. (Lakoff & Johnson 1980, 14.)

2) ontologiska metaforer (*ontological metaphors*)

Dessa metaforer är besläktade med existens och de förser inte så mycket kognitiv strukturering för målkoncept som strukturella metaforer. Vi föreställer oss våra upplevelser med hjälp av enhet, substans och behållare. MINNET ÄR EN ENHET t.ex. i *Mitt minne funkade inte idag* eller *Jag är lite rostig idag*. (Lakoff & Johnson 1980, 25-29.) Personifikation är en typ av dessa metaforer som är besläktade med existens (se avsnitt 2.3). Det finns tre olika källdomäner inom ontologiska metaforer och för att göra begreppet ontologiska metaforer tydligare, presenterar jag följande tabell av Kövecses (2002, 35).

Källdomän		Måldomän
a) fysiska objekt	=>	icke-fysiska objekt eller abstrakta enheter (t.ex. minnet), händelser (t.ex. gå till löptävling), aktioner (t.ex. ge en varning)
b) substans	=>	aktiviteter (t.ex. mycket springande i matchen)
c) behållare	=>	obestämda fysiska objekt (t.ex. avverka skog)
	=>	fysiska och icke-fysiska ytor (t.ex. landområden, det visuella fältet)
	=>	tillstånd (t.ex. lämna någon i sticket)

3) orientationella metaforer (*orientational metaphors*)

Dessa metaforer har fått sitt namn av att de flesta av dem har någonting att göra med rumslig orientering: upp-ner, in-ut, framför-bakom osv. Ett traditionellt exempel är ATT VARA GLAD ÄR UPP som realiseras i *Jag höll humöret uppe* eller *Jag blev nedslagen*. (Lakoff & Johnson 1980, 14.)

Metaforer som faller under kategorierna 2) och 3) fattas ofta inte som metaforer eftersom de är så vanliga i det vardagliga språket. De betraktas därför som döda metaforer även om Lakoff och Johnson själva inte använder ordet döda metaforer om dem.

3.4 Metaforens funktion

Under metaforforskningens lopp har man mycket diskuterat metaforens funktion och man har föreslagit olika teorier och syner på hur man borde se på metaforen. Som vi har sett i detta kapitel, brukar man göra skillnad mellan semantiska, pragmatiska och kognitiva funktioner. Charteris-Black (2004, 23) sammanfattar att metaforen har alla dessa funktioner; den semantiska rollen när man skapar nya betydelser för ord, den pragmatiska rollen som strävar efter att förmedla värdering och den kognitiva rollen som utarbetar vår förståelse på basis av analogin. Charteris-Black (2004, 24) diskuterar att det borde finnas en definition för metafor som framställer metaforens mångfald och olika synpunkter genom att integrera dess lingvistiska, pragmatiska och kognitiva dimension. Eftersom metaforen har möjligheten att väcka känslor, används den ofta när man vill övertala någon. Men metaforens effekt beror på språkbrukarnas lingvistiska och pragmatiska kännedom, dvs. metaforen är beroende av tolkning och den är därför en subjektiv aspekt av språket. (Charteris-Black 2004, 24.)

4 SPORTSPRÅKET

“Sport doesn’t exit in a world of its own but reflects the world around it.”

Adrian Beard

I det här kapitlet diskuterar jag sportspråket och dess ställning bland andra språkvarianter samt sportspråkets särdrag. Sedan koncentrerar jag mig på metaforer i sportspråket, vilket förbinder de tidigare kapitlen om metaforer med sport.

För att definiera sportspråkets ställning bland andra språkvarianter, tar vi en titt på sociolingvistik. Inom sociolingvistikens forskar man i hur språket används i en viss social kontext (Collins English Dictionary, 2003). Inom sociolingvistik pratar man om sarspråk och de kan delas in i tre kategorier: *fackspråk*, *gruppspråk* och *slangspråk*. Fackspråk, eller yrkesspråk, är en språktyp som är typisk för något visst verksamhetsområde t.ex. läkare eller jurister. Gruppspråken kännetecknas, liksom fackspråken, av ord och uttryck som kan vara svårbegripliga för utomstående. Gemensamma intressen sammanför människor i större eller mindre grupper med särpräglade språk. Sportspråket är ett av de många gruppspråken. Varje sport har en mer eller mindre specialiserad terminologi och den används inte bara bland idrottsmän och -kvinnor utan också journalister och publiken använder

språket och utvecklar det. Slangspråk förekommer då det är vanligt att bruka slangord, t.ex. bland ungdomar. (Wellander 1973, 15-16.)

Beyer (1960, 9) i sin tur har forskat i amerikanska sportspråket och han använder termen *jargong* i stället för Wellanders gruppsspråk. Han påpekar att fackspråket, jargongen och slangspråket alla förekommer inom sportspråket och de har olika syften. Officiella regler beskrivs ofta som fackspråkliga, journalister inom olika sportgruppen har utvecklat sin egen jargong och spelare använder ofta någon slags slang som kan vara typisk för hela sporten eller t.ex. bara för ett visst ishockeylag. Beyer betonar att jargongen och slangspråket har en mer känsloladdad inverkan än det rent sakliga fackspråket (Beyer 1960, 47). Man måste också göra skillnad mellan skrivet och talat språk, i talat språk brukar man använda mer slangartade uttryck än i skrivet språk.

4.1 Särdrag i sportspråket

Enligt Teleman & Wieselgren (1974, 31) beskrivs sportspråket bl.a. med följande kännetecken. Det finns många främmande ord t.ex. *neutralisera*, *miserabel* och *altmeister* samt facktermer som *fisklir*, *rökare* och *kryssset*. I synnerhet i djärva sammansättningar ser man ordglädje t.ex. *målfabrikation* och *fotbollsmedelsvensken*. Vildvuxen användning av metaforer som *nätstrut* och *ladda kanonen* samt omskrivningar av spelare och lag t.ex. *allianskusinerna* och *den eleganta Luleåtalangen* är lätta att hitta. Långa och karakteriserande attribut av olika slag är vanliga. Man använder ofta förnamn, smeknamn och talspråksord/slangord t.ex. *skraj*, *fixa*, *joxa med trasan*. Klichéer som t.ex. *bollen är rund* används ofta. Adjektiv, särskilt superlativ, är i flitigt bruk när man vill lovorda eller klandra idrottsmän, idrottskvinnor eller lag. Några av dessa egenheter i texter kan förklaras av ett behov i att man vill variera språkliga uttryck, eftersom sportreportage annars skulle vara ganska lika. Det kan vara överraskande för en orutinerad läsare att det i samma text används både språkligt avancerade uttryck och slangbetonade uttryck. (Teleman & Wieselgren 1974, 31.)

I sin artikel tar Rasinkangas upp många av samma kännetecknen som Teleman och Wieselgren har påpekat men hon tillägger överdrift och patriotisk betoning. Överdriften i sportspråket är en medveten överdrift och enligt Rasinkangas är det mottagarens uppgift att se vilka uttryck som menas som överdrift och vilka som inte gör det. Patriotisk betoning hänger ihop med överdrift och den används naturligtvis när man beskriver landskamper eller liknande. (Rasinkangas 1991, 20-22.)

4.2 Metaforens roll i sportspråket

Som tidigare sagts i avsnitt 3.3, har metaforen blivit föremål för uppmärksamhet inom olika områden i allmänspråket och i vetenskapen. Speciellt politik har varit en anledning att forska i metaforer och hur de används enligt den kognitiva metafor-teorin. Även om man har forskat i metaforer ganska mycket, finns det inte mycket litteratur om sportmetaforer. Det är framförallt pro gradu-avhandlingar av olika språk eller journalism som handlar om sportmetaforer. Palomäki (2001) samt Ilvonen och Taipalus (1993) har skrivit sina avhandlingar om sportmetaforer vid Jyväskylä universitet och de har koncentrerat sig på sådana stora sporter som ishockey och fotboll.

Gemensamt för all litteratur om sportmetaforer är betoning av krigets och maktens metaforer, t.ex. *ladda skottet, truppen, kriga, försvar och anfall*. Detta är logiskt eftersom krigsmetaforer ofta används oavsett vilken sport man pratar om. Räikkälä (1990, 9) nämner att också det ekonomiska livet har lånat många metaforer till sportspråket, speciellt i sporter där spelare och idrottmän och -kvinnor köps och säljs för höga belopp. Bl.a. ishockeyspelare kan ses som en handelsvara. I ishockey och i andra lagsporter spelar målet en central roll och därför finns det ofta känsloladdade och varierade uttryck för att göra mål som t.ex. *vispa in, smälla in* eller *hitta nätmaskorna*.

Charteris-Black (2002, 113) tar krigsmetaforena ett steg vidare genom att framhäva att begreppsmetaforer som **SPORT ÄR KRIG** och **FOTBOLL ÄR KRIG** innebär en högre semantisk representation: **SPORT ÄR KAMPEN OM ÖVERLEVANDE**. Han påstår också att på denna undermedvetna nivå har sportmetaforer likadana semantiska kännetecken som t.ex. metaforer inom politik. Charteris-Black gör en systematisk kvalitativ och kvantitativ analys om konfliktmetaforer i engelska sportartiklar. Han drar den slutsatsen att om krigsmetaforer används i sportreportage, ger det i sin tur möjlighet till att sportmetaforer kan användas i krigsreportage. Detta kunde leda till att kriget bara uppfattas som en slags sport.

4.3 Sportjournalism i olika medier

Sport är ett av de stora fritidsintressena både i Finland och i Sverige. Utövarna är många men åskådarna är ännu fler. Sporten får stort utrymme i massmedier och i det här avsnittet granskar jag sportjournalism i olika medier, ger en överblick över sportjournalismens historia och sedan koncentrerar jag mig på situationen i dag. Under de senaste åren har sportjournalismen ändrat sig tack vare internets popularitet och dess stora omfattning bland människor.

4.3.1 Traditionella medier

Traditionellt sett finns det tre olika källor för sportreportage; TV, radio och tidningen. Tidningen är den äldsta källan för nyheter överhuvudtaget och TV och radio har utmanat den först på 1920-talet (Allan 1999, 25). Sport i nyheter är ett relativt nytt fenomen jämfört med andra nyheter och den såg dagsljuset först i slutet av 1800-talet.

I slutet av 1800-talet kom de första finländska idrottstidningarna. Månadstidningen *Sporten* utkom i 24 år från och med 1881. Bland dagstidningar var Huvfudstadbladet den första tidningen i Finland med att engagera en sportmedarbetare i slutet av 1880-talet. I början av 1900-talet anställde Hbl sin första sportredaktör och flera finska tidningar följde efter. Man märkte genast att sport var ett säljande material och redaktörerna började satsa på den. (Vestergård 1992, 14.) De första sportreportagen var skriva av män som var sportintresserade och ofta hade varit idrottare själva. Det här har lämnat avtryck i sportjournalismen eftersom än i dag är de flesta sportjournalister män och 95% av sportjournalismen koncentrerar sig på tävlings- och toppidrott. (Pänkäläinen 1998, 5.) Enligt Pänkäläinen (1998, 7) brukar sportjournalister också ha en lägre utbildning än andra journalister, detta har karakteriserat sportjournalismen ända sedan den föddes och det är fortfarande så. Ett skäl till detta kan vara att många sportjournalister själva tycker att för mycket utbildning förstör en bra sportjournalist.

Antalet specialiserade sportmagasin och sport i dagstidningar har hela tiden vuxit på 1900-talet och inte minst under de senaste årtiondena. Den ökade fritiden är en av orsakerna till att både intresset för att idrotta och intresset för att följa med i idrott har vuxit så kraftigt. Samtidigt som allt fler människor motionsidrottar utan att höra till någon förening har den organiserade toppidrotten blivit allt mera professionell, med avlönade spelare och tränare. (Vestergård 1992, 15.)

Oy Yleisradio Ab inledde sin verksamhet 1927 och det första sportreferatet sändes samma år (Vestergård 1992, 15). *Sporten* kom till TV:n på 1930-talet och det internationella genombrottet var vid de olympiska spelen i Berlin år 1936 då tyskarna fick se de första sändningarna. Andra världskriget saktade farten och i Finland var man färdig för TV-sändingar år 1952, samtidigt som hemma-OS pågick i Helsingfors. (Pänkäläinen 1998, 17.) I Finland har t.ex. klassikern *Urheiluruutu* varit en viktig del av finländarnas sportliv sedan 1963 (Pänkäläinen 1998, 4). Radio och TV gynnar de stora idrottsgrenarna som ishockey, fotboll, skidåkning eller friidrott i Finland. Mika Häkkinens framgång har lyft formel 1 bland till de populäraste sporterna. När de gäller nyare

sportsgrenar, kan TV:n befördra eller förebygga sportgrenens publicitet och utveckling. (Pänkäläinen 1998, 18).

4.3.2 Internet och innebandy på internet

Internets historia går tillbaka till 1960-talet men det var inte förrän på 1990-talet som internet började sprida sig på riktigt (Inet 2). Den första internettidningen var kanadensiska *The Globe and Mail* som började år 1979 och 1988 var det redan 10 onlinetidningar i Kanada och även 60 i USA. Man måste väl tillägga att på 1980-talet kunde inte många tänka sig hur snabbt och effektivt användningen av internet och onlinetidningen skulle sprida sig. Då var antalet datorer färre och man kunde inte tänka sig att sitta hemma och läsa en onlinetidning på sin egen PC. Onlinetidningar kom senare till Europa, t.ex. Storbritannien fick sin första onlinetidning 1994, *Electronic Telegraph*. (Allan 1999, 173-174). De flesta dagstidningar i Sverige och i Finland började också använda internet som källa till nyheter på 1990-talet. 1994 blev Aftonbladet den första svenska tidningen som lanserade en internet-upplaga (Inet 3) och i 1996 introduceras dn.se som är webbplatsen för Dagens Nyheter (Inet 4). I Finland publicerade Helsingin Sanomat och Ilta-Sanomat sina webbsidor 1996 (Inet 5).

När man granskar situationen från innebandyns synvinkel, får andra traditionella sporter mer utrymme t.ex. i TV:n. Om man jämför medieutrymmet mellan ishockey och innebandy, är situationen klar: innebandy är fortfarande lillebror och når inte ishockeyns nivå. Innebandyns tillväxt har varit störst på 1990- och 2000-talet, som också är internets gyllene tid. Därför är det inte överraskande att innebandyfans är vana vid att läsa matchreportage och resultat på internet.

Svenska innebandyförbundets officiella webbplats, innebandy.se, har verkat sedan 1995 (som då var under namnet Floorball-NET) och dess ambition är att den ska behålla positionen som den självklara innebandyportalen i Sverige. Den snabba uppdatering av resultat och den flitiga nyhetsuppdatering är portalens mål och där finns massor av länkar till all information om innebandy i Sverige och i andra länder samt länkar till innebandynyheter i svensk press. (Inet 6.)

Den motsvarande portalen i Finland är salibandy.net och den har i stort sett samma uppgift som innebandy.se. Den är uppdelad i två delar, salibandy.net är innebandyförbundets webbplats och salibandyliiga.fi är elitinnebandyns webbplats. Enligt Huoponen (personlig kommunikation, 1.11.2006) har innebandyns webbplats funnits sedan 1996 (då under adressen www.slu.fi/ssbl) och

adressen salibandy.net togs i bruk 1999. Först fanns där bara webbplatsen för finska innebandyligan och 2000 kom Innebandyförbundet under samma portal. De här officiella webbplatserna har utvecklat sig enormt sedan de första dagarna och idag hittar man nästan all information om innebandy där. Den största skillnaden gällande journalismen är kanske att i salibandy.net inte finns så många länkar till innebandynyheter som det gör i innebandy.se. Eller en förklaring till detta kan också vara att innebandyjournalismen är bredare och mer utvecklad i svenska onlinetidningar än i finska. I båda länderna finns det dessutom några andra innebandywebbplatser, som t.ex. innebandymagazinet.se i Sverige och naissalibandy.net i Finland. Innebandymagazinet.se samarbetar med Sveriges papperversion av Innebandymagazinet men det finns också massor av nyheter online. Innebandymagazinet.se är specialiserad på elitinnebandy och i början av år 2006 hette webbplatsen fortfarande zorronet.se. Naissalibandy.net är kvinnoinnebandyns portal och den föddes år 2006.

Som man kan se, är innebandyjournalismens historia på internet (eller också annars) knappt 10 år gammal och den håller på med att utveckla sig hela tiden. Även om innebandy.se och salibandy.net har bevarat sin ställning som Sveriges och Finlands ledande innebandyportaler, finns det nyare webbplatser och inte alla av dem är långlivade. Innebandy på internet lever hela tiden, förändrar sig, utvecklar sig och försöker hänga med publikens intressen.

5 INNEBANDY I SVERIGE OCH I FINLAND

Även om innebandy idag är en av de största sporterna i Sverige och i Finland, är den också en av de yngsta bollsportgrenarna. Innebandy uppfanns i slutet av 1960-talet av ett kompisgäng i Göteborg och den blev populär bland studenter och skolornas idrottsklubbar. Namnet på sporten varierade och den kallades bl.a. landbandy, mjukbandy och innebandy. På 1979 bildades världens första innebandyörening i Sala och redan påföljande år spelades det första Riksmästerskapet i innebandy, med arton deltagande lag. Den 7 november 1981 bildades Svenska Innebandyförbundet på Stadshotellet i Sala med femton närvarande föreningar. (Inet 7.)

I och med förbundets bildande tog verksamheten ordentlig fart. Klubbar strömmade till och redan 1984 fanns det över 100 innebandyöreningar i landet. Men det var inte förrän 1996 som man fick upp ögonen för den unga sporten. Den 18 maj 1996 lockade den första historiska VM-finalen i innebandy hela 15 106 åskådare till Globen och publiksiffran står sig än idag som svenskt inomhusrekord för tävlingsidrott. (Inet 7.)

Säsongen 2005/06 fanns det 132 795 licensierade innebandyspelare på runt 1 250 föreningar i Sverige och innebandy är därmed den största inomhussporten i Sverige (Inet 8). Enligt beräkningar spelar närmare en halv miljon svenskar regelbundet innebandy i föreningar, på skolor och arbetsplatser (Inet 7).

Innebandyns utveckling har följt samma mönster i Finland som den har gjort i Sverige. Studenter tog innebandyn från Sverige till Finland i början av 1970-talet och innebandy spred sig snabbt bland studenter i olika städer (Inet 9). I Finland gör man skillnad mellan *sähly* och *salibandy* medan det i Sverige bara finns ordet innebandy. *Sähly* är versionen som spelas på hobbynivån i skolor och arbetsplatser o.s.v. och *salibandy* är innebandyns tävlingsform på nationell och internationell nivå.

Enligt antalet av licensierade spelare är innebandy Finlands tredjestörsta bollsport efter ishockey och fotboll (Inet 9). 2005 fanns det 36 923 licensierade spelare i Finland, vilket är en fjärdedel av Sveriges motsvarande siffra. Samma år fanns det drygt 350 000 hobbyspelare och den siffran är redan nära Sverige, när man tar hänsyn till invånarantalet. (Inet 9.)

Man har föreslagit olika tolkningar om varför innebandy har blivit så populär i Sverige och i Finland. Man har t.ex. sagt att den låga tröskeln att börja med innebandy är skäl till dess framgång. Det behövs inga dyra utrustningar för att börja och man kan ha det roligt även om skickighetsnivån inte är hög. Men om man vill, finns det tillräckligt med utmaningar och verksamheten på landslagsnivån är uppskattad och av hög kvalitet. Några påstår även att konjunktursvackan på 1990-talet har lett till att innebandy har blivit populärare på andra, dyrare sporters bekostnad. Den här förklaringen kan inte vara hela sanningen eftersom innebandyns tillväxt har fortsatt under en längre tid. (Inet 9).

Innebandyns internationella paraplyorganisation, International Floorball Federation (IFF), grundades 1986 och då var grundarländerna Sverige, Finland och Schweiz. Nuförtiden hör 34 länder till IFF och antalet länder ökar varje år. (Inet 9). Innebandyns internationella giganter är Finland, Sverige, Schweiz och Tjeckien. Innebandy VM spelas varje år sedan 1996, män spelar jämna år och kvinnor udda år. Sverige har vunnit herrarnas VM varje gång och på damsidan har Finland vunnit två gånger och Sverige tre gånger. Men lag som deltar i VM har blivit fler varje år och toppen jämnare, nu väntar man i innebandykretsar på när Sverige ska trilla av tronen på herrsidan.

Även om det finns många som har innebandy som hobby, har innebandy inte ännu nått samma status bland publik och medier som t.ex. traditionellt stora sporter som ishockey och fotboll. Generellt sett är publiksiffrorna större i Sverige än de är i Finland. Det kan finnas olika skäl men ett skäl som säkert påverkar tittarantalet är finalsystemet som inte är likadant i båda länder. I Sverige spelas både dam- och herrfinaler i Globen i Stockholm på en och samma dag sedan 2002 medan i Finland används 'bäst av fem'-system. Det här leder till stora skillnader i tittarantalet. T.ex. SM-finalerna i Globen 2005 sågs av rekordpublik för klubbblagsinnebandy: 9 043 åskådare såg damfinalen och 14 656 såg herrarnas final (Inet 8). I Sverige har varje lag i herrarnas elitserie nått 1000 åskådares publiksnitt i grundserien under en säsong. (Inet 10). I Finland har man som publikrekord 5580 åskådare i finalen 2002 (Inet 11). Generellt brukar man ha mer än 1000 åskådare i slutsleden av herrarnas play off men aldrig i grundserien. Finland ligger många steg bakom Sverige när det gäller publikantalet.

Kvinnors del av alla innebandyspelare i Sverige är 25 % (Inet 8). Första damernas VM spelades 1997, alltså ett år senare än herrarnas. Det sägs att i innebandy realiseras jämställdhet eftersom man bl.a. har spelat innebandy med blandlag från innebandyhistorians början (Inet 9). Men jämställdheten realiseras naturligtvis inte på alla nivåer och största skillnader finns det på publikantalet och medias interesse. I finska daminnebandyn har man bara i en match haft mer än 1000 åskådare under innebandyns historia (Inet 12), i Sverige är situationen lite bättre men också där drar herrinnebandy mer publik.

6 MATERIAL OCH METODER

Materialet för undersökningen i den empiriska delen som presenteras i kapitel 7, består av finska och svenska innebandyartiklar på internet. Alla insamlade artiklar är matchreportage och jag har inte tagit med förhandsreportage eller artiklar som presenterar en spelare eller ett lag. Skälet till detta är att jag ville koncentrera mig på vilka slags metaforer man använder när man beskriver händelserna i en match och inte på något annat. Men av naturliga skäl innehåller också matchreportage lite information om annat än bara matcherna. Det andra skälet att bara välja matchreportage är att utbudet av artiklar annars skulle ha varit för stort, på dessa sätt har jag specificerat och begränsat samlat material. Jag har också avsiktligt uteslutit matchreportage som finns på olika lags och förenings egna webbsidor, eftersom dessa reportage vanligtvis inte är skrivna av journalister utan spelare eller tjänstemän inom lag eller föreningar. Därför är åtminstone de flesta av artiklarna jag har valt produkter av utbildade och/eller erfarna journalister. En

förutsättning är också att alla artiklar är tillgängliga för alla, utan att prenumerera på en tidning eller betala för att få läsa tidningen online.

De finska artiklarna är samlade mellan 9.3.2006-14.4.2006 då det spelades play off-matcher i finska innebandyligan för båda damer och herrar och mellan 24.5.2006-28.5.2006 då herrarnas innebandy världsmästerskap (senare förkortat som VM) spelades i Stockholm. Materialet består av 66 artiklar och innehåller artiklar från 11 olika källor, varav 8 är tidningar (Etelä-Saimaa, Hämeen Sanomat, Karjalainen, Iltalehti, Helsingin Sanomat, Turun Sanomat, Etelä-Suomen Sanomat, Iltasanomat) 1 innebandyförbundets officiella webbsida (Salibandyliiga) och 2 andra nyhetssidor (MTV3 och YLE). Enligt utgivningsorten är 3 av 8 tidningar huvudstadsbaserade. Av de totala 66 artiklarna är andelen av artiklar störst i herrarnas innebandyliga med 26 artiklar, VM:s del är 23 och damernas innebandyligas 17 artiklar. Det finns alltsammans 22 angivna författare som har skrivit artiklar och 14 artiklar utan angiven författare. Av de 22 författarna är en en kvinna och hon har skrivit 2 artiklar i materialet. Det största antalet av artiklar är från salibandyliiga.fi varifrån det finns 22 artiklar, varav 20 är skrivna av en och samma författare.

De svenska artiklarna är samlade ungefär under samma tid, mellan 8.3.2006-8.4.2006 då det spelades play off -matcher i damernas och herrarnas elitserie och mellan 24.5.2006-28.5.2006 under innebandy VM. Det svenskspråkiga materialet består av 69 artiklar, som är tagna från 23 olika källor, varav 20 är tidningar (Aftonbladet, Sydsvenskan, Dagens Nyheter, Upsala Nya Tidning, Västerbottens Folkblad, Dala-Demokraten, Göteborgsposten, Borås Tidning, Kristianstadsbladet, Helsingborgs Dagbladet, Vestmanlands läns tidning, Södra Dalarnes Tidning, Växjöbladet Kronobergaren, Ljusnan, Stockholm City, Expressen, Hufvudstadsbladet, Sundvalls Tidning, Nya Ludvika Tidning och Arbetarbladet) och 2 webbsidor specialiserade i innebandy (Zorronet och Innebandy.se) och 1 annan nyhetsportal SVT (Sveriges Television). Hufvudstadsbladet är en finlandssvensk tidning, de andra källorna är från Sverige. 5 av 20 tidningar är huvudstadsbaserade, d.v.s. utgivningsorten är Stockholm eller Helsingfors. Av de 69 svenska artiklarna, på samma sätt som i finska artiklar, är herrarnas elitserie dominerande med 30 artiklar, innebandy VM med 24 och damernas elitserie är presenterat med 15 artiklar. Det finns totalt 34 angivna författare varav två är kvinnor (med 4 artiklar). 24 artiklar är utan angiven författare och Aftonbladet är den största källan bland svenskspråkigt material med 18 artiklar. Nämnvärt är att ingen författare (med angivet namn) har skrivit mer än 3 artiklar var.

Jag samlade in artiklarna från internet under våren 2006 och jag har numrerat dem, de finska artiklarna med 1-67 och de svenska artiklarna med 1-75 (några artiklar i det ursprungliga materialet

är uteslutna från undersökningen). Internetlänkar till varje artikel finns i slutet av avhandlingen under litteratur. Båda ländernas innebandyförbunds webbplatser (innebandy.se och salibandyliiga.fi) har varit till stor hjälp när jag har sökt artiklar och jag har använt länkar till onlinetidningarnas innebandyartiklar. Vid samlingen av svenska artiklar har jag bara använt länkar, eftersom utbudet är så omfattande. Vad det gäller finska artiklar, har jag använt länkar men jag har också sökt artiklar på egen hand på internet. Skälet till detta är att det från salibandyliiga.fi bara finns några få länkar till onlinetidningar.

Sedan har jag läst igenom artiklarna flera gånger och plockat ut metaforer som jag sedan har klassificerat enligt olika kategorier. Grunden till kategoriseringen ligger i Lakoff och Johnsons kognitiva metafor-teori men jag använder också några andra sätt, speciellt när Lakoff och Johnsons teori inte är passande i tillfället.

Den empiriska delen i den här avhandlingen är en kvalitativ undersökning, jag kommer alltså inte att fästa uppmärksamhet i hur många gånger varje metafor förekommer i materialet utan på vilka olika slags metaforer det finns, hur man klassificerar dessa metaforer under större enheter och om det finns skillnader i svenska och finska metaforer. Jag ska också kommentera resultat jag fått ur min bakgrundsundersökning, d.v.s. mina egna slutsatser om innebandynyheter på internet, deras tillgänglighet och om det finns skillnader i dem mellan Sverige och Finland.

På grund av tidigare undersökningar antar jag att speciellt krigsmetaforer ofta ska förekomma i materialet. Andra källdomäner som förväntas vara frekventa är t.ex. djur, människokroppen, byggnader och ekonomi. Hypotesen om frekventa måldomäner i detta sammanhang är att känslor, händelser på planen och spelare samt andra människor ofta metaforiseras.

7 ANALYS AV MATERIALET

I detta kapitel presenterar jag resultaten från mitt material. Tredelningen av Lakoff och Johnson (1980) till strukturella, ontologiska och orientationella metaforer ligger till grund för min analys men också andra slags metaforer, som metonymi och synekdoke presenteras. Jag tar även med perifraser som inte alltid är metaforisk men som ofta förekommer i sportsammanhang och jag anser att det är viktigt att ta hänsyn till det eftersom perifraser används flitigt också i mitt material. Det är dessutom väldigt intressant att se vilka olika namn man använder om spelare, lag eller andra saker

som har med innebandy att göra. Till sist tar jag fram kategorin av metaforiska ordspråk och idiom, som innehåller fasta fraser.

Exemplen är numrerade med ett löpande nummer från (1) till (345) och efter varje exempel ges artikelnummer. Med hjälp av detta hittar man länken till den respektive artikeln på internet. Under källor finns det direkta länkar till alla artiklar som jag har använt i avhandlingen.

Jag delar in metaforer i större grupper med hjälp av begreppsmetaforer. På detta sätt vill jag visa att man använder samma slags kategoriseringar i sportjournalismen vilket man annars gör med metaforer inom politik, ekonomi eller krig. Syftet med undersökningen är inte bara att ta upp roliga och nya metaforer utan också påpeka att metaforer bildar större enheter som då hjälper oss att se händelser på planen och utanför den på ett visst sätt. Problemet med speciellt ontologiska och orientationella metaforer är att Lakoff och Johnson (1980) ursprungligen innehåller i dessa kategorier nästan alla slags uttryck, inte bara tydligt metaforiska uttryck. Deras teori har också blivit kritiserad för att enligt den kan alla ord och uttryck förstås som metaforer. I min undersökning tas sådana klara fall som kan fattas som metaforer med och denna undersökning innehåller inte heller sådant filosofiskt spekulerande som Lakoff och Johnson gör. Jag tycker att det inte är ändamålsenligt eller nödvändigt i en pro gradu-avhandling att gå in djupt på metaforernas filosofi, i denna undersökning betonas den språkliga aspekten av den kognitiva metafor-teorin.

Metaforer är en del av vårt naturliga språkbruk och man kanske inte ens tänker på vem som skapar metaforer. När det gäller journalism, är det journalister som skapar nya metaforer eller använder journalister bara metaforer som redan existerar? Naturligtvis är en stor del av metaforer som används i språket gamla och det är omöjligt att ta reda på vem som har kommit på en viss metafor först och när. Men ibland finns det en anledning till att skapa nya uttryck för saker som inte har existerat förut. Eftersom innebandy är en ny sportgren, antar jag att det ska förekomma åtminstone några metaforer som man inte har använt bland andra sporter eller annat språkbruk. Men en hypotes är också att en stor del av metaforer och begreppsmetaforer i den här undersökningen förekommer i andra lagsporter som ishockey eller fotboll p.g.a. deras likadana struktur och spelsätt och också på grund av att åtminstone en stor del av journalister som skriver innebandyreportage skriver eller har skrivit andra sportreportage och de har därmed färdiga modeller om hur och när man använder vilka metaforer.

7.1 Strukturella metaforer

Strukturella metaforer är enligt Lakoff och Johnson (1980) metaforer som förser källdomänen en ganska rik informationsstruktur för målkonceptet. I strukturella metaforer är måldomänen mer främmande än i andra metaforer eller man vill betona någon enskild aspekt i dem. De flesta metaforer som finns är strukturella metaforer och detsamma gäller också mitt material, strukturella metaforer är den största enskilda gruppen. I detta avsnitt kategoriserar jag strukturella metaforer under olika slags begreppsmetaforer, av vilka en del är tagna från tidigare metaforlitteratur och en del har jag modifierat så att de passar bättre för kategorisering av sportmetaforer. I avsnitt mellan 7.1.1 och 7.1.16 samlar jag de begreppsmetaforer som oftast förekommer i mitt material. Jag tar inte med alla enskilda strukturella metaforer, utan huvudvikten av analysen ligger de större enheter metaforerna bildar.

Människokroppen är den ideala källdomänen för strukturella metaforer, eftersom vi tror att vi alla känner den bra. Därför innehåller många undergrupper av strukturella metaforer källdomäner som betonar människokroppen, men detta kan ske på många olika sätt. Ibland betonas enskilda kroppsdelar och ibland kroppens funktioner eller tillstånd. Detta är inte överraskande, eftersom den kognitiva synen på metafor påstår att en stor del av metaforer baserar sig på kroppsligheten. Eftersom denna undersökning baserar sig på Lakoff och Johnsons teori, spelar kroppsligheten en stor roll också här.

7.1.1 Innebandy är krig

Innebandy, liksom också många andra sporter, förstås ofta som krig. Detta är naturligt, eftersom det i innebandy finns två lag som båda vill vinna och krigets terminologi bjuder på många sådana sätt att uttrycka matchens gång och händelser som annars inte skulle vara möjliga att uttrycka. Spelare *skjuter* hela tiden och om man vill specificera sättet att skjuta kan man säga *direktskjuta*, *de laddar för skott* eller de kan skicka iväg ett *dragskott*. På finska säger man *ampua*, *tykittää*, *pommittaa*, *laukoa*, eller *lingota* när man skjuter, skottet är *laukaus*, *kuti* eller *pommi*.

Matchen är *en kamp*, *kamppailu* eller *taistelu* och man *försvårar* det egna målet och den egna zonen medan man *anfäller* motståndarlagets spelare och mot deras mål. Motståndare ses som fiender, *vihollinen* och spelare beskrivs som soldater när man använder namnet *truppen*. Ordet *trupp* är ursprungligen en samverkande grupp soldater, men det används också om annan grupp människor i

samverkan t.ex. i idrottssammanhang (Svensk ordbok 1986). Ordet är ofta synonymt med laget. Det verkar alltså vara så, att det skulle vara omöjligt att prata om en match utan krigets terminologi och denna terminologi kan fattas som döda metaforer, eftersom man inte alltid märker att man egentligen pratar om metaforer. Krigsterminologin har etablerat sig i sportspråket och det finns inga stora skillnader mellan olika lagsporter och man använder samma slags metaforer oavsett språket. Härnäst ska vi ta en närmare titt på krigsmetaforer och man kan se att det finns metaforer som också gäller händelser utanför kampen/planen.

- (1) Annars har AIK gjort sig kända att *värva*. 22
- (2) I den första perioden svarade man för två *kanonmål* framåt... 28
- (3) Jönköping *tog kommandot* borta mot Pixbo... 23
- (4) ...men när *krutröken lagt sig* hade Pixbo hållit undan... 34
- (5) Det var därför vi valde att *spara på krutet* i matchen mot Tyskland. 48
- (6) ...och det var bara att *kruta på*. 72
- (7) Kombinationen Anders Hellgård, Peder Bodén och psykologiskt viktiga mål *blev segervapnet för kvällen*. 2
- (8) Ligg henne nära, hennes *bössa är vass*. 40
- (9) Det räcker inte att *kriga fram till målgården*... 14
- (10) Vi ska *kriga ihjäl oss*. 63
- (11) ...kunde han rusa mot mål *utan bevakning*. 67

Verbet *värva* i (1) används ofta när man skaffar spelare, ofta från andra lag. Verbet kan ibland ha ett lite negativt klang som det gör här. *Krut* jämförs med styrkan i (5) och den är någonting man nödvändigtvis behöver för att kunna skjuta. Det betyder att hela processen att skjuta är sammanbunden med krigsmetaforik, först laddar man vapnet, sen skjuter man och till sist blir det krutrök. I (8) är *bössan är vass* en varning om en spelare som är duktig och duktigheten jämförs med hennes vassa bössa. I svenska artiklar använder man ordet *krig* och dess avledningar som *kriga* mer än i finska artiklar där de är inte så vanliga.

- (12) Tiikerit aloitti ottelun hyvin latautuneena ja *iski NST:n kimppuun tämän omilla aseilla*. 1
- (13) *Italia riisui Venäjän aseista* suhteellisen helposti. 45
- (14) Kerroin, että *taistelu hävittiin mutta sota on vielä kesken*. 10
- (15) Siirsimme Mikaelin viivalle, jotta saisimme *tulivoimaa*. 16

- (16) ...vastuunkantajia täytyy löytyä *laajalta rintamalta*. 35
- (17) Se oli ”laidan yli ja vaihtokikka”, jolla hämättiin Sveitsin *miesvartiointi*. 55
- (18) Ensinnäkin paljon laukonut Ruotsi *sai lopulta sihdin kohdilleen* ja tuli tasoihin. 65
- (19) Trackers ei kuitenkaan *antautunut* neljättä kertaa. 11
- (20) Hämeenlinnaisten veskari Jens Pedersen kiitteli joukkueovereitaan *taiston tauottua*. 9
- (21) Trackersin päävalmentaja Karo Kuussaari kiisti Jussilan väitökset *käskytyksestä*. 4

I (12) och i (13) används ordet *ase* i mer eller mindre idiomatiska konstruktioner. (14) är egentligen ett ordspråk och där används ordet *sota* enda gången i det finska materialet. *Rintama* i (16) syftar till fronten i kriget och i det här fallet ses spelare som soldater. Som sagt, finns det inga märkvärdiga skillnader mellan krigsmetaforer på svenska och finska men i båda språk är krigsmetaforer den största gruppen av begreppsmetaforer. Detta får stöd från andra undersökningar i pro gradu-avhandlingar om sportmetaforer, eftersom t.ex. Ilvonen och Taipalus (1993) har fått samma resultat om svenska ishockeymetaforer.

7.1.2 Innebandy är kamp om överlevande

INNEBANDY ÄR KAMP OM ÖVERLEVANDE är nära begreppsmetaforen INNEBANDY ÄR KRIG men här behandlar det inte direkt krig utan överlevande mer generellt. I de följande exemplen kan man se att vinna är liksom att överleva och att förlora är att dö. Stämningen i matchen beskrivs med uttryck om liv och död, innebandy ses alltså som livets och dödens sak, ingenting att leka med. Det finns många metaforer som förekommer överallt i språket, inte bara i sportsammanhang.

- (22) De måste höja sig rejält om de ska *slå* oss. 22
- (23) ...för att *fälla* de rödsvarta. 7
- (24) ...för att *störta* Storvreta. 7
- (25) AIK till final – *krossade* Warberg 20
- (26) Tre mål när Pixbo *sänkte* Jönköping med 6-2... 27
- (27) Då genomgick Johan Olsson en fullständig metamorfos, från en darrig och tam nolla till en sårad tiger som *slogs för sitt liv*. 7
- (28) I kväll *körde man över* Norge med 17-2 i Helsingborg. 56

- (29) Jag ska *gå över lik* för att äntligen få vinna det här guldet med AIK. 29
- (30) ...Finland är *livsfarliga* när de sticker upp. 70
- (31) Grinigt AIK *föll* trots drömstart 6
- (32) Storstora *stod på randen till avgrunden*, de stod där på kanten och balanserade med AIK:arna i ryggen. 7
- (33) Dalen *föll alltså med flaggan i topp*. 18
- (34) *sudden death*

Att vinna beskrivs med verb som *slå, fälla, stöta, krossa, sänka* i (22)-(26) och alla de här verben är väldigt vanliga sätt att skriva om och variera olika sätt att vinna. De betonar förlorarens position som något som inte är mycket värt och man använder verben även om man inte har vunnit med stor marginal. Det gäller alltså bara om att vinna. Om man i stället *kör över ngn* (27) då vinner man med en stor marginal och då har motståndaren egentligen inte haft chansen att vinna. Ordet *död* förekommer nästan aldrig, kanske är det för skrämmande att använda. Man kan köra över någon men man kan inte döda någon, även om slutresultatet skulle vara detsamma. På svenska säger man *sudden death* (34) när man spelar övertid och matchen slutar när någon gör mål. Termen kommer direkt från engelskan medan man på finska använder översättningslånet *äkkikuolema(maali)* (46).

- (35) NST *kukisti* hallitsevan mestarin ja marssi välieriin 1
- (36) Josba *kaatoi* ensimmäisessä puolivälieräottelussa Areenassa Tampereen Classicin varsin helposti. 5
- (37) ...kun se *murskasi* Tapiolassa Tapanilan Erän 11-5. 8
- (38) Suomi *löi* Tsekin salibandyn MM-kisoissa 48
- (39) Ruotsi *päihitti* välierässä Tsekin maalein 4-2. 59
- (40) ...Luukkokin *saalisti* tehot 1+1. 3
- (41) ...mutta Nieminen *piti tamperelaiset hengissä*. 13
- (42) *Kaaduttiin* puolustuspeliimme tänään ja koko sarjassa. 7
- (43) Ensimmäisen kymmenen minuutin aikana *olimme osittain jyrän alla*... 6
- (44) *Veitsi kurkulla* lauontain Iittala-hallin otteluun lähteneen FT Trackersin vakuuttava peli palkittiin voitolla maalein 4-3. 9
- (45) Vasta *selkä seinää vasten jouduttuamme* alettiin pelata sen näköistä peliä kuin oli tarkoitus. 18
- (46) ...*äkkikuolemamaali*... 42
- (47) Vääntisen ensimmäinen kosketus palloon oli *tappava*. 65

På motsvarande sätt används verb *kukistaa*, *kaataa*, *murskata*, *lyödä* och *päihittää* (35)-(39) i stället för att vinna på finska. Mål och assist är någonting man jagar efter (40) och målvakten kan med sina räddningar eller parader hålla laget vid liv (41). I (44) *veitsi kurkulla* brukar sägas när ett lag måste vinna en match för att säsongen/serien ska gå vidare.

7.1.3 En match/matchserie är en resa

Begreppsmetaforen EN MATCH/MATCHSERIE ÄR EN RESA är en avledning från Lakoff och Johnsons (1980) begreppsmetafor KÄRLEK ÄR EN RESA. På samma sätt som kärlek ses med resans termer, kan också matchen, matchserien eller hela säsongen vara som en resa och målet är naturligtvis att vinna allt, en match eller elitserien- eller ligan. Det kan finnas svårigheter under resan, ibland behöver man en biljett, resan är vanligtvis en landresa d.v.s det finns en väg. Sällan handlar det om en flygresa eller en tågresa och ibland får man inte veta vad för slags resa är det fråga om. Enligt Lakoff och Johnson gömmer man vissa egenskaper medan man betonar andra egenskaper.

- (48) Emanuelsson *fixade semifinalbiljetten* 5
- (49) Mika Kohonen och Mattias Samuelsson *har visat vägen*. 11
- (50) ...då *förvandlades uppförbacken till ett berg*. 26
- (51) Frida Eriksson *skickade Iksu ett steg närmare SM-guldet*. 33
- (52) Nu är Eriksson & Company *en timme från Globen*. 33
- (53) Rönnby *hade varit inne i en svacka*. 40
- (54) Tredje perioden skulle bara bli *en transportsträcka* för Falun till seger. 13
- (55) ...och bara Schweiz *står i vägen* för en plats i final. 58
- (56) ...nu är *vägen till Globen lång*. 32
- (57) *vägen mot SM-finalen låg vidöppen*
- (58) Många var med ifjol när *det blev respass* i kvarten mot Högdalen. 13
- (59) ...men fick *ingen enkel resa* mot final. 62
- (60) 28-åringen gör sin tionde säsong i klubben och *har varit med under hela resan*, från division 2 till den absoluta toppen. 22
- (61) Det känns väldigt stort att *ha klarat den här resan* för andra året i rad... 46

Som de svenska exemplen visar, beskrivs ofta resan mot final m.a.o. Globen. I Sverige spelas SM-finaler varje år sedan 2002 i Globen och därför har Globen blivit synonym för finaler. Svårigheter

och hinder på vägen beskrivs i (50), (53) och (55). Ofta är det enskilda personer som avgör för laget att vinna och dessa personer kan då beskrivas att leda laget vidare som i (49), (51) och (52). gemensamt för alla resmetaforer är att resans längd inte specificeras, vägen kan vara kort, lång, öppen, enkel eller utrustad med svårigheter. Undantag är (52) där det beskrivs att laget spelar i finalen om det vinner en match (60 minuter) och (61) där resan syftar till hela säsongen. I svenska resmetaforer betonas begreppsmetaforen EN MATCHSERIE ÄR EN RESA.

- (62) Italia jauhoi kaksi maali lisää... ja oli jo vahvasti karkumatalla. 45
- (63) ...ja vapautti karkumatalle Pavel Kozusnikin... 46
- (64) Venäjä harasi tiukasti vastaan lähes kaksi erää mutta *putosi väsyttyään kyydistä*. 47
- (65) Venäjä räpiköi Suomen kyydissä puoli ottelua. 50
- (66) ...mutta valmentaja kari Jussila *sai oikeaan aikaan otetulla aikalisällä omiensa pelin oikeaan kurssiin*. 3
- (67) Pienten asioiden korjaamisella ja huolellisuudella *päästään takaisin voittojen tielle*. 10
- (68) ...HIFK *ei kuitenkaan odottanut vieraiden ehtimistä kyytiin vaan katosi pian horisonttiin*. 17
- (69) Eritoten ... maalit *pudottivat SSV:n Oilersin kintereiltä*. 35

I det finskspråkiga materialet förekommer resmetaforer också ofta men deras natur är lite annorlunda än i det svenskspråkiga materialet. Finska resmetaforer betonar begreppsmetaforen EN MATCH ÄR EN RESA och att där är det vinnande laget på rymmen och det andra laget försöker få tag på dem. Den här aspekten är påfallande i finska metaforer men det är överraskande att det inte alls förekommer i svenska metaforer. I (66) syftar man på en sjöresa och i (65) handlar det också om vatten eftersom man använder ordet *räpiköidä*.

7.1.4 Segern är mat

När man är hungrig vill man äta. På samma sätt realiseras begreppsmetaforen SEGERN ÄR MAT med metaforer om hunger både på finska och svenska, och hungern tillfredsställs med seger.

- (70) Och *segerreceptet stavas* inte enstaka storspelare... 1
- (71) Men nog är Endre ordentligt *hungriga*... 15

- (72)...oli *liian kova pala* vajaalukuisen NST:n *pureksittavaksi*. 2
 (73) *Gunnersillakin oli voitto haarukassa*, ... 13
 (74) ...mutta kautta aikojen ensimmäisen kerran finaaliin päässeen NST:n *voitonnälkä oli kovempi*. 30
 (75) Suomi *herkutteli* maaleilla Italiaa vastaan... 51
 (76) Suomelle oli *kultapöytä katettuna* sunnuntaina Tukholman Globenissa. 65

Spelare eller lag kan vara hungriga och när de är tillräckligt hungriga, vinner de. På finska används väldigt ofta ordet *voitonnälkä* (74), vilket specificerar att det är seger man är ute efter. Motståndaren ses ibland som något man äter som i (72) men i matcher där man gör många mål, är det målen som tillfredsställer lagets aptit (75).

7.1.5 Innebandy är annan sport

Innebandy har lånat många ord och fraser, och därmed också metaforer, från andra sporter. Sådana självklara fall, som man har tagit från ishockey eller fotboll tar jag inte hänsyn till här. Då handlar det ofta om fackterminologi, som stort sett är från ishockey eller från någon annan form av hockey. I detta avsnitt samlar jag sådana ord och fraser, som vanligtvis används i någon annan sport men i innebandy kan de uppfattas som metaforer. Källsporter är t.ex. tennis, fri-idrott eller brottning.

- (77) ... och *gav laget matchboll* i semifinalserien mot Warberg. 22
 (78) Tigers schweiziska forward fick tag på bollen och *slog till på volley*. 40
 (79) ... in på förlängningen hittade Alftatösen med *en backhandvolley* ... 42
 (80) ... kallas *Gretzky-position*. 45
 (81) Och det ska bli *en ny svensk finnkampseger*. 63
 (82) Peik Salminen och Henrik Quist *brottades* framför mål. 71
 (83) ... mutta Ruotsi *kiri loppumetreillä rinnalle ja ohi*. 61
 (84) Suomi *tyrmäsi* Italian salibandyssa 49
 (85) ...ja pysäyttivät vastustajan *tyylipisteitä keräämättä*. 14
 (86) ... kun Mari Ulmanen nosti pallon korkeana oikeaan laitaan ja Jenni Nikkanen *läppäsi sen puolivolleysta ohi* maalivahti Jonna Mäkelän. 25

På svenska används relativt många gånger orden *volley* (78) eller *backhandvolley* (79), som är tagna från tennis. I många bollsporter är volley ett sätt att slå bollen (i mål) i luft utan att den studsar på

marken, på samma sätt som i tennis. Tennis i sin tur har tagit användningen av volley från volleyball. Volley är på väg att bli innebandyterminologi på grund av dess frekventa förekomst. På finska i sin tur används normalt inte ordet volley, utan i tennis heter det motsvarande sättet att slå bollen *lentolyönti*. Men trots att det finns ett finskt ord för volley, tränger sig användningen från engelskan och svenskan till finskan även i innebandy som man ser i (86). *Ge ngn en matchboll* (77) kommer direkt från tennis. *Gretzky-position* (80) har fått namnet enligt ishockeyspelaren Wayne Gretzky och det är relativt sällsynt att använda det i innebandy. I (81) syftar man på fri-idrott och i (82) på brottning. I det finska materialet förekommer fraser från löpning (83) och boxning (84). Med *tyylipisteitä keräämättä* i (85) syftar man på sporter där man får poäng för stil som t.ex. backhoppning eller konståkning.

7.1.6 Bra lag spelare är kungliga

Det finns oerhört många sätt att hylla spelare eller lag men en vedertagen praxis i båda språk är att använda benämningar om kungliga eller andra ord man normalt använder i kungliga sammanhang. Dessa uttryck har jag samlat under begreppsmetaforen BRA LAG/SPELARE ÄR KUNGLIGA.

- (87) ... och *skyttdrottningen* gjorde inget misstag. 31
- (88) ... men den här dagen fick *målkungen* en ovanlig order. 44
- (89) Men bara 13 sekunder efter 3-2 kunde *skyttekingen* Jihde slå in avgörande 4-2.
59
- (90) Men alla vill ju se oss *trilla av tronen* ... 60
- (91) Sverige *sitter kvar på innebandytronen* efter 7-6 i sudden death mot Finland i VM-finalen i Globen. 44
- (92) ...och *krönte* insatsen med ett mål. 15
- (93) Ottelun *jäähykuningas* oli kuitenkin Häkkinen kuudella jäähyminuutilla. 5
- (94) Lehtosen *läpiajo kruunasi kirin* 38
- (95) Suomi *hamuaa Ruotsin valtikkaa* ja ensimmäistä kultaa. 59

På svenska är det vanligt att använda ord som *skyttdrottning* (87), *målkung* (88) eller *skytteking* (89) medan motsvarande finska ord inte förekommer. På finska förekommer andra slags berömmande eller hedrande uttryck men inte kung- och drottninguttryck. Ordet *kuningas* används på finska men det förekommer framförallt i ett negativt sammanhang som i *jäähykuningas* (93). Denna negativitet finns inte på svenska kungmetaforer. Särskilt i landskampsammanhang ser man

den regerande mästaren som kunglig och mästaren kan *trilla av tronen* (90) eller *sitta kvar på tronen* (91). Samma slags maktmetaforik ses också i finskans *hamuta valtikkaa* i (95).

7.1.7 Innebandy är kultur

I underhållningmetaforer betonas teater, film, musik, påhittade hjältar och aktuella händelser inom kultur. Begreppsmetaforen INNEBANDY ÄR KULTUR ser man händelser i innebandy som en kulturprodukt och inte som sport.

(96) ...bjöd Pixbos Peter Runnestig på *en stor show*... 26

(97) ...där var det Eireboda som *spelade huvudrollen*. 47

(98) I första perioden var det Pixbo som *höll i taktpinnen*. 34

(99) Och det kunde inte vara mycket bättre *regisserat*. 43

(100) Anders och Peder var givna vid *ett straffdrama*. 2

(101) Jönköping till semifinal efter *en rysare* 17

(102) En så kallad *Zorro-dragning*. 25

(103) ...ögongodis i form av *ett "Zorro-mål"*... 26

(104) Gjorde *en Zorro* 27

(105) *Den svenska målfesten* fortsatte... 49

(106) Nytt svenskt *målkalas* 56

(107) ...*målen kom i lika strill ström som tolvpoängarna för schlagerrockarna Lordi åtta dagar tidigare*. 73

När en spelare gör en viktig och bra prestation, beskrivs det som *show* (93), (113) eller som att *spela huvudrollen* (97). Laget som bestämmer farten och hur man spelar kan ses som en dirigent som *håller taktpinnen* (98) men det är intressant att se att i finska exempel är det en spelare och inte ett lag som dirigerar (108) och (109). *Zorro-dragning* (192) eller *Zorro-mål* i (103) är begrepp som bara förekommer i innebandy. Det betecknar ett visst sätt att göra mål. Spelaren gör luftkonster med klubban och bollen och då klubban liknar ett svärd. Finten har fått namnet enligt den legendariska fäktaren Zorro. Ibland förkortas finten bara till *Zorro* (104) och på finska uttrycker man samma fenomen icke-metaforiskt *ilmaveivi*. En match kan förvandlas till ett *målkalas* (106) eller en *målfest* (105) när man gör många mål. Eftersom innebandy-VM spelades samtidigt med Melodifestivalen 2006 då Finland vann med Lordis *Hard Rock Hallelujah*-låt, ser man detta också i

innebandyartiklar (107) och (114). Utan anknytning till andra aktuella händelser skulle *Hallelujah-huudot* (114) vara svårt att tolka i sportsammanhang.

- (108) Juho Järvisen syöttämään maaliin *alkutahdit löi* pakki Mika Savolainen. 9
- (109) Salminen *johdatti tahtipuikkoa* tekemällä puolet Gunnernsin maaleista. 3
- (110) Päättöserässä Bollström *toimi* Oilersin kirin *kapellimestarina*. 13
- (111) Häntä *säesti* Jussilan syötöistä nauttinut ketjukaveri... 49
- (112) ...joka iski *tuplahattutempun*. 49
- (113) ...ja sitten alkoi Niina Valjakan *näytös*. 7
- (114) Sen verran voimakkaasti ja usein Suomi- ja *Hallelujah-huudot* kaikuivat. 48
- (115) Tiitun täysosuman syöttänyt Kohonen pääsi *taiteilemaan* toisen rangaistuslaukauksesta ajassa 7.48. 61

I finska matchreportage syftar kulturmetaforer oftast på musik (108)-(111). *Hattutemppu* eller hattrick på svenska används ofta i flera bollsporter och det betyder att en ensam spelare gör 3 mål för sitt lag. *Tuplahattutemppu* (112) används då någon har gjort 6 mål. Ursprungligen kommer hattrick ifrån cricket och det finns några olika teorier om varför det kallas för hattrick, enligt en teori gav man kastaren sin hatt eller keps när han kastat ut 3 slagmän i rad (Inet 13). Att göra ett fint mål beskrivs ibland som att göra ett konstverk som i (115).

Gemensamt för alla INNEBANDY ÄR KULTUR begreppsmetaforer är att det alltid är det positiva som betonas. Även *ett straffdrama* (100) och *en rysare* (101) fattas som positiva fenomen, eftersom då bjuds publiken på en spännande match.

7.1.8 Att spela bättre än andra är att förnedra dem

Denna begreppsmetafor är nära besläktad med INNEBANDY ÄR EN KAMP OM ÖVERLEVANDE. Men i stället för att betona överlevnadssynpunkten, koncentrerar man sig här på det som händer med förloraren eller dem som håller på med att förlora. Förnedring kan lyftas fram genom att använda disciplinära ord eller ord och uttryck som har med hushåll att göra. Den här hushållaspekten ser man enbart i finska exempel, också annars är svenska artiklar sparsamma med förnedringsmetaforer. Skälet till detta kan också vara att det ibland är svårt att skilja mellan överlevnadsmetaforer och förnedringsmetaforer.

- (116) Warberg *sopades av banan* i tredje mötet i Sparbankshallen...29
- (117) *Mankeli käynnistyi* 50
- (118) Alkulohkossaan Suomi *tulee mankeloimaan* Venäjän tapaan vielä Latvian ja Italian. 50
- (119) *Suomi pyöri lähes koko toisen erän Sveitsin pesukoneessa.* 54
- (120) Valmentajavelho ei ollut *selkäsaunasta* huolimatta kovinkaan huolestunut... 15
- (121) *Oilers pyyhki Erällä parkettia* 8
- (122) *SSV juoksi Josban yli* ja on voiton päässä loppuottelusta. 15
- (123) Mikael Järvi *kuritti* Venäjää viidellä tehopisteellä. 50

Den enda svenska metaforen i den här kategorin är *sopa av banan* i (116). Där ses laget Warberg som något man ska bli av med, sopas av banan. En liknande metafor är finskans *pyyhkiä Erällä parkettia* i (121) och båda metaforer har också en orientationel dimension, d.v.s. att vara ner är att förlora. Orientationella metaforer betraktas närmare i avsnitt 7.3. Hushållsmaskiner används metaforiskt för att förnedra motståndaren i (117)-(119). Betoningen ligger i det stränga sättet att behandla smutsiga kläder, att tvätta och mangla dem. På samma sätt kan man behandla också motståndaren. När man använder disciplinära uttryck som i (120) eller (123) handlar det om att det vinnande laget vinner med en stor marginal och förloraren har fått stryk.

7.1.9 Innebandy är skola/lek

INNEBANDY ÄR SKOLA/LEK är motsatsen till innebandyns allvarlighet i INNEBANDY ÄR EN KAMP OM ÖVERLEVANDE. Här ses matchen som en lek eller skola. Lekmetaforer betonar det vinnande lagets synpunkt, t.ex. att det har varit lätt att vinna.

- (124) AIK finalklart efter att *ha lekt med mästarna* 19
- (125) Sverige fortsätter att *lattja med motståndet* i Innebandy-VM. 50
- (126) *Lekstugan* fortsatte 49
- (127) Men regerande mästarna *fick sig en ordentlig läxa...* 29
- (128) ...efter att nyblivne 22-åringen bjudit hemmapubliken på *innebandykonst ur den högre skolan.* 27
- (129) Vi fick *en lektion i sextio minuter* och det tackar vi för. 51
- (130) Även Karin Hjelm, Sara Kristoffersson, Cecilia Hast och Camilla Granelid *får mer än godkänd.* 13

(131) Tyvärr *dras hennes betyg ned...* 13

Att *få sig en ordentlig läxa* (127) är negativt laddad medan att *få en lektion i sextio minuter* (129) är positivt laddad. Lektion är någonting man lär sig av och i det här fallet är det redan i förhand det svagare laget som är tacksamt för att få lära sig någonting från de bättre. I sport, speciellt på VM-nivån borde det inte vara så, men eftersom innebandy är en ny sportgren och skillnader mellan länder är fortfarande stora, är det möjligt att uttrycka sig på ett sådant sätt. Spelare kan få skolbetyg av deras prestation i matchen som i (130) och (131). Finskans skol- och lekmetaforer används inte så mycket som svenskans, men de är i stort sett likadana.

(132) Ottelun loppuhetkillä Suomella oli varaa jopa *leikitellä*, sillä J-P Lehtosen 20-0 maalin aikana Suomi pelasi ilman maalivahtia. 49

(133) ... kun Markus Bollström *hassutti* sveitsiläispuolustusta vain minuutti ennen loppua. 59

(134) ... Tsekki *oli tehnyt kotiläksynsä hyvin* ja onnistui ottamaan Mika Kohosen viisikon pois pelistä. 46

7.1.10 Att spela är att bygga

Människor bygger hus och andra strukturer för olika ändamål. Olika handlingar att bygga ett helt hus eller en del av ett hus används ofta som måldomäner när man beskriver händelserna på planen, d.v.s. ATT SPELA ÄR ATT BYGGA.

(135) ... han *bygger upp spelet* med fantasi och finesse. 58

(136) Jag trodde han skulle *spika igen* och det gjorde han också 17

(137) Kenneth Lundkvist i hemmalagets mål *växer dock ut till en riktig vägg* under sista perioden. 36

(138) Monta vaarallista vetoa kahminut Pedersen sai *urakoida* oikein tosissaan kamppailun päätöserässä. 9

(139) Ylivoimalla pitäisi olla kärsivällinen ja *rakentaa hyvä paikka*. 26

(140) Virpi Ansio ja Anu Skyttä *sahasivat* syötöillään Erän puolustuksen sekaisin... 23

Spika igen (136) och *växa ut till en riktig vägg* (137) är sätt att hindra bollen från att gå in i mål, liksom att bygga någonting framför mål. Dessa uttryck betonar målvaktens goda spel. *Urakoida*

(138) är en mer generell terminologi som används när man arbetar på en byggarbetsplats. Här används ordet om målvakten som har mycket att göra i matchen. Innan man gör ett mål, ska man bygga ett bra läge. Speciellt när man spelar power play ska man kontrollera bollen och bygga med att passa bollen, på detta sätt ses passningar som grunden till en byggnad som i (139). Defensiven kan vara som något material man kan såga (140) och då föreställs bollen som passas från ena sida till andra som en såg.

7.1.11 Kroppen är en maskin

I KROPPEN ÄR EN MASKIN betonas kroppens funktioner som om den vore en maskin. Den här begreppsmetaforen är en av de många metaforer som har med kroppsligheten att göra. Oftast specificeras det inte vilken slags maskin det handlar om, gemensamt är att man betonar växlar eller laddning.

- (141) På något sätt *hittar man alltid en extraväxel* när det gäller. 9
- (142) ...i början av andra perioden *satte svenskarna högsta fart*. 56
- (143)...och det har nog ingen svårt att *vara laddad till*. 56
- (144) Kakkosen *tehomies oli vauhtikone* Juho Järvinen... 9
- (145) Sen jälkeen *alkoi meidän pattereista hiipua virta*... 2
- (146) Vääntö *alkoi vahvalla vaihteella* 5
- (147) Mika Muukkonen kehuu *Josban vahvaa latausta*. 5
- (148) ...mutta sitten *mentiin jo kaasun pohjassa toiseen päähän*. 38

Om man spelar fysiskt, beskrivs det ofta som att man sätter in en stor växel (146) eller också *en extraväxel* (141). Laddning i stället betonas mental färdighet och mental styrka som i (143) och (147).

7.1.12 Kroppsdelar

Gemensamt för dessa metaforer är att de innehåller kroppsdelar som används i metaforiska uttryck. Många av dem är fasta ordförbindelser eller idiom, eftersom kroppens funktioner används överallt i språket för att uttrycka känslor, tillstånd, tillgivenhet eller fysisk kondition. Enligt Kövecses (2002, 21) förstås känslor huvudsakligen med hjälp av begreppsmetaforer och måldomän av känslor innehåller något slags tryck.

- (149) AIK med ena foten i Globen 36
- (150) I bortalaget var det ingen som visade framfötterna... 36
- (151) Faluns spelare var laddade från fötterna till hårfästet. 38
- (152) IBF-tjejerna var taggade till tänderna... 41
- (153) Storvreta hade is i magen, bly i benen men ett hjärta som för dagen slog hårdare än Solna-lagets. 6
- (154) AIK är klubben i mitt hjärta 22
- (155) ...placerar knappast något tyngre favorittryck på Falutjejernas axlar. 32
- (156) ...reduceringen kom innan paus och glöden tändes i spelarnas ögon. 73
- (157) ...ge Dalbjer en knäpp på näsan i Södervärnshallen på fredag... 15

Ena foten i Globen i (149) är nära resmetaforer. När man *har ena foten någonstans* betyder det att man är nära, halvvägs in. *Visa framfötterna* (150) används om (för) att visa sig duktig eller att prestera bra (Svensk Ordbok 1986) och om man är *laddad från fötterna till hårfästet* betyder att man är färdig för matchen och man vill vinna. Att *ha is i magen* (153) betyder att vara lugn, *bly i benen* syftar till fysisk trötthet. Med *hjärta* beskrivs attityd (153) eller tillgivenhet till ett bestämt lag i (154). Att *ge någon en knäpp på näsan* (157) är att ge någon en tillrättavisning.

- (158) Heiltä loppuivat kuitenkin usko ja jalat viimeistään kolmannessa erässä... 5
- (159) ... nyt pelattiin enemmän selkäytimestä ja mietittiin vähemmän. 38
- (160) Me oltiin tässä finaalisarjassa jalalla paremia... 38
- (161) Josban jalat jäivät bussiin 15
- (162) Mikko Kohosen maali notkautti pahasti Sveitsin selkärankaa. 55

I båda språken används metaforer med fot men annorlunda saker betonas. I svenska metaforer används fot eller fötter för att beskriva framsteg, känslor eller presterande och ofta används fasta fraser. I finska metaforer jämförs *jalka* med styrkan, fysisk kondition eller trötthet. I (159) och i

(162) används ordet ryggen, med *pelata selkäytimestä* förstås situationen när man kan något så bra att man inte behöver tänka hur man ska göra det. I *notkauttaa selkäranka* kan man se ryggraden som spelets grund, uttrycket är också en personifikation eftersom Schweiz förstås som en person.

7.1.13 Värme och kyla

Värme och kyla är extremt grundläggande kroppsliga erfarenheter och ofta används värmedomänen för att metaforiskt prata om våra attityder till människor och saker (Kövecses 2002, 18). Generellt realiseras begreppsmetaforen ATT VARA HET ÄR ATT SPELA BRA (163), (165), (166), (180) och (181) men man får inte vara för het eller det fattas som något negativt som i (164), (179). Begreppsmetaforen ovan gäller alltså inte alltid och den leder till att motsatsen ATT VARA KALL ÄR ATT SPELA DÅLIGT stämmer inte alltid heller. Detta kan man se i (168), om man är *under isen* har man då inte spelat särskilt bra men i (171) att *vara iskall* betyder att man har spelat bra under press och gjort något viktigt.

(163) *Stekhete* Boden såg med sitt andra mål för kvällen... 2

(164) I sista perioden var AIK *på tok för heta* och drog på sig några onödiga utvisningar. 6

(165) ...för att försöka se vilka spelare var *heta för stunden*. 11

(166) ...och när han var *som hetast* i andra perioden såg han ut att kunna ordna en klar seger till Pixbo. 25

(167) Storvreta hade *is i magen*... 6

(168) ...och det är lättare att räkna om de som varit bra än namnge alla som *varit under isen*. 11

(169) Vi måste vara *kyligare* och låta tiden gå... 21

(170) Det oerhört viktiga 5-4 målet var *en iskall avslutning*... 46

(171) Daniel Calebsson *var iskall*... 70

(172) Den rätta *glöden* fattades... 32

(173) Det är frågan om VM-final och då *tänder* alla till lite extra. 57

(174) ...6-6 mål minuten senare *tände hoppet* igen. 69
ge extra tändvätska 8

(175) *Ett hopp som släcktes* då Salminen åkte ut i förlängningen. 69

(176) ...*brände några jättechanser* i sudden death och vann sedan efter straffar. 4

(177) Han *brände ett friläge* i andra perioden som grämde honom väldigt. 43

(178) Det var *ständiga pendlingar mellan himmel och helvete*. Dessbättre slutade resan på *det mindre varma alternativet*. 72

Eldens domän är relaterad till hettans domän och med eldens metaforer beskrivs ofta sådana känslor som lust och passion (Kövecses 2002). I detta material ser man eldens metaforer tillsammans med verb som *tända* och *bränna* och på finska *olla liekeissä* (181). Människor kan tända (173) och därmed spela bra eller ett hopp kan tändas eller släckas. *Att bränna chanser* eller *ett friläge* betyder att man inte lyckas. Himmel jämförs med kylan och helvete med hettan i (178).

(179) ...mutta tamperelaisluotsi *kävi kuumana* hämeenlinnalaisten fyysisestä pelitavasta. 4

(180) Hattutempun myötä henestä tuli kevään finaalisarjan *kuumin pelaaja*. 35

(181) Väänäsen ohella *liekeissä oli* Mikko Lievonen. 5

(182) Josba onnistui pitämään *pään kylmänä* eikä hätkähtänyt vieraiden noususta. 5

(183) ...jolloin meillä siinä vähän *kädet jäättyivät*. 14

(184) Johtoasemassa SSv yritti pelata järkevästi loppuun saakka ja *jäädyttää lukemat*... 42

(185) ...rangaistuslaukaus oli *kylmähermoinen suoritus*... 43

(186) ...sai kentän yli syötön Tatulta ja laittoi pallon *viileästi* pussiin. 55

Värmens och kylans metaforer förekommer i stort sett på ett likadant sätt i båda språk, skillnader finns t.ex. i uttryck som att *ha is magen* (167) är på finska *pitää pää kylmänä* (186).

7.1.14 Tigrar och påhittade djur

Enligt Kövecses (2002) används djur som en extremt produktiv måldomän och speciellt människor förstås ofta som djur och på detta sätt kan man betona något visst drag i människans karaktär. Det var också min hypotes att djurmetaforer skulle förekomma särskilt ofta, men materialet till denna undersökning visar motsatsen. En människa ses som ett djur endast en gång av totalt 134 artiklar, vilket är minst sagt överraskande.

Men användning av djurmetaforer är inte begränsad till människor, utan man kan använda djur i annorlunda sammanhang som t.ex. i situationer eller sätt att göra något. Benämningar om djur används också i vissa idiom eller fasta fraser.

- (187) Kamp över hela banan och *taktiskt rävspel*. 66
- (188) Då genomgick Johan Olsson en fullständig metamorfos, från en darrig och tunn nolla till *en sårad tiger* som slogs för sitt liv. 7
- (189) ... men idag vann vår målmakt den matchen med *hästlängder*... 25
- (190) ...och *gav Sverige luft under vingarna*. 75
- (191) Josban saadessa pallon SSV:n pelaajat ryntäsivät *apinan raivolla* häirintään... 14
- (192) Jens Pedersenin *gepanteriloikka* sivuttain myöhästyi tällä kertaa aavistuksen ja peli oli 4-2. 11
- (193) Tämä on vähän kuin *kalan väsyttämistä, ei haukea kelata veneeseen yhdellä kertaa vaan pikkuhiljaa*. 14
- (194) Jihde *kalasti rangaistuslaukauksen* vajaat viisi minuuttia ennen varsinaisen peliajan loppumista. 61

Taktiskt rävspel i (187) betyder att man är slug och försöker mygla mot motståndaren. Hela satsen i (188) är full av metaforer, där beskrivs en spelare som en sårad tiger, vilket betyder att han kämpar allt han kan. Att *vinna en match med hästlängder* är att vinna med stor marginal (189). I (190) ses det svenska laget som en fågel.

Intressant är uttrycket *gepanteriloikka* i (191), som beskriver ett särskilt sätt för målvakten att kasta sig framför bollen. Det är en kombination av gepard och panter, alltså ett påhittat djur och uttrycket används bara för en viss målvakt, Jens Pedersen, på grund av hans smeknamn. Motståndarlaget jämförs med en fisk, en gädda, i (193) där det beskrivs hur man behandlar och spelar mot ett lag som är duktigt eller åtminstone ligger på samma nivå.

7.1.15 Ekonomins metaforer

Ekonomi och pengar är källdomäner i ekonomins metaforer. Händelserna på planen kan vara billiga eller dyra eller en spelare kan vara omutlig.

- (195) Men *en billig utvisning* i slutet höll på få *ett högt pris* för Dalen. 8
- (196) Det var *ett för stort pris att betala* för två års träning. 71
- (197) ...Lundqvist i AIK-målet var *omutlig* och höll nollan. 35
- (198) Hallitseva mestari *ei myynyt nahkaansa halvalla*. 1
- (199) Ne ylivoimamaalit *maksoivat meille paljon*. 6
- (200) ... saivat voivotella *tuhrittuaan tuhannen taalan paikat*. 16
- (201) Rangaistuslaukauskisa *on onnenkauppaa*. 24
- (202) Kyseinen kolmikko otti kolmoisvoiton runkosarjan *pistepörssissä*. 26
- (203) Jenni Nikkasen *saldo* oli 2+2... 26
- (204) Erän Eija Pasanen *avasi maalitilin* tavalla, joka näytti potkaisemalla tehdyttä. 22

En billig utvisning (195) är en utvisning som egentligen är på gränsen till om det är en straffbar gärning eller inte. Banktermer förekommer i (203) *saldo* och (204) *avata maalitili*. *Pistepörssi* (202) kommer från ekonomiterminologi men svenskans motsvarande uttryck är poängliga och är alltså icke-metaforisk.

7.1.16 Medicinens metaforer

Medicinens metaforer kommer från sjukdomars och hälsans metaforer som i sin tur härstammar från kroppsligheten.

- (205) ...och därmed *tagit udden ur Jönköpings tillfälliga vitamininjektion*. 27
- (206) ...Iksu *bjöd motståndarna på sin egen medicin*. 37
- (207) Ylivoimakuvio oli käyty läpi bussissa mutta silti *pääsivät rokottamaan*. 36
- (208) Käyttivät meidän *omaa lääkettä* 14
- (209) ..eikä Trackers siitä enää *toipunut*. 3

Ofta bjuder man motståndaren på sin egen medicin (206) och (208), detta uttryck används idiomatiskt i båda språk.

7.2 Ontologiska metaforer

Ontologiska metaforer baserar sig på människokroppen och dess funktion. Ontologiska metaforer eller enhets-, substans- och behållaremetaforer förser inte så mycket kognitiv strukturering för målkoncept som strukturella metaforer. Detta betyder att vi förstår våra erfarenheter generellt i termer av olika enheter, substans och behållare utan att det specificeras vad för slags enheter, substans eller behållare det handlar om. På grund av dessa metaforers generella struktur kan det vara svårare att se metaforiken i ontologiska metaforer än i strukturella metaforer.

7.2.1 Personifikation

Personifikation är en typ av ontologiska metaforer och i mitt material också den största gruppen av olika ontologiska metaforer. I personifikation ges icke-mänskliga saker mänskliga drag. Personifikation använder den bästa källdomänen vi kan ha, d.v.s. vi själva och på detta sätt bringer man dessa metaforer närmare människor genom att använda personifierade uttryck om abstrakta saker. Man gör skillnad mellan personifikation och besjälning, i personifikation får abstrakta saker mänskliga drag och i besjälning får konkreta eller döda ting mänskliga drag. Personifikation förekommer mycket oftare i materialet än besjälning. Enligt Lakoff och Johnsons teori (1980) innehåller personifikation också begreppet besjälning.

I metaforlitteratur presenteras personifikation normalt på det sättet att det är satsens subjekt som får mänskliga drag men jag tar också med sådana personifikationer där objektet får mänskliga drag som t.ex. i (210). Där är satsens subjekt en person som gör något (dödar) som i normalt språk förväntas att få ett levande objekt, men objektet är en abstrakt sak (matchen).

(210) ...Holmgren satte 5-3 i öppen kasse och därmed *dödade matchen*. 8

(211) Landslagsbackens Henrik Lorendals mål i numerärt överläge till 6-0 *punkterade matchen* fullständigt. 29

(212) ...bara ett antal ofarliga bollar mot och på mål som gjorde att *skottstatistiken och matchbild talade inte samma språk*. 32

(213) *Periodsiffrorna 4-0, 6-0 och 5-1 ljuger inte.* 48

(214) Jihde trodde att han *tagit definitivt död på den här semifinalen* åtta sekunder in på den avslutande perioden. 61

(215) Nu *väntar bronsmatch* mot tjeckerna. 67

(216) ...*där dör Finlands innebandylandslags dröm* om att äntligen slå Sverige också i en match som betyder något. 71

I det svenska materialet förekommer ofta verben *dö*, *döda* eller *ta död (på)*, man kan *döda matchen* (210), *ta död på semifinalen* (214) eller *en dröm kan dö* (216). I (212) jämförs skottstatistik och matchbild med något mänskligt när de *inte talar samma språk* och på samma sätt i (213) är att *ljuga* något människor gör. Överallt i språket används verbet *vänta* också för konkreta eller abstrakta saker, t.ex. man kan säga att *tåget väntar inte* och det uppfattas inte som en metafor. Samma fenomen är i (215) där det är bronsmatch som väntar.

(218) Puseroon *hiipi hyvänolon tunne* ja Classic pääsi tasoihin. 5

(219) Kotijoukkueen *toivo eli vahvana*, kun Tiia Ukkonen laukoi maalivahti Sanna Sihvon ohi numeroiksi 2-3. 23

Finskans personifikationer är färre och vad som är påfallande är att verbet *döda*, som är vanligt i svenska, används överhuvudtaget inte. I *hyvänolon tunne hiipii puseroon* (217) betyder det att man egentligen slutar spela på riktigt och det är ett idiomatiskt uttryck i många sporter och ofta händer det att motståndaren lyckas göra mål.

7.2.2 Att spela bra är att vara vaken

Inom detta avsnitt presenteras begreppsmetaforen ATT SPELA BRA ÄR ATT VARA VAKEN men det ska observeras att inte alla metaforer nedan är ontologiska. Några metaforer är strukturella men alla dessa slags begreppsmetaforer tas upp här för att indelningen ska vara tydligare. Motsatsen till begreppsmetaforen är naturligtvis att ATT SPELA DÅLIGT ÄR ATT SOVA och den realiserar med olika graders sovtilstånd.

(220) I Pixbo snackade man om *koma*. 4

(221) Riktigt så *sövande* var inte innebandyns första kvartsfinalrunda... 4

(222) Men Helsingborg *vaknade* aldrig. 4

(223) Sedan *somnar* vi in lite... 57

(224) Då hade kanske fler *vaknat till liv* och visat lite glädje... 31

I (221) och (222) är det fråga om ontologiska metaforer, eftersom det då är något abstrakt (kvartsfinalrunda) och ett ställe (Helsingborg) som får mänskliga drag. Andra svenska exempel är vanliga strukturella metaforer där spelare beskrivs vara *i koma*, *de somnar* eller *vaknar till liv* under matchens gång. (224) innehåller ett extremt antagande att spelare är döda när de spelar dåligt, annars kan man inte vakna till liv.

(225) ... etteivät he *olleet alussa hereillä*. 3

(226) ...tänään *nukuttiin*...17

(227) Päävalmentaja kuvaili joukkueensa *uinuneen* lauantain ottelussa avauserän. 9

(228) NST aloitti ottelun *umpihorroksessa*... 23

(229) ... ja huomenna *pitää tulla silmät auki* heti ottelun alkuun. 17

(230) ...me *oltiin* ensimmäinen erä *unessa*... 11

Finskans metaforer är strukturella men (227) och (228) kan också förstås som ontologiska metaforer eftersom det är fråga om ett lag eller en organisation. Om de är strukturella eller ontologiska beror på om ett lag ses vara som något mänskligt eller abstrakt. Jag tycker att det inte är viktigt att precisera metaforernas natur här, läsaren får själv bestämma sig för hur man kategoriserar dem. Graden av vakenhet varierar mellan att slumra (227) och att ligga i djup dvala (229).

7.2.3 Öppna med nyckeln

Spelet eller en del av spelet ses som ett rum, som en behållare och man kan hitta nyckeln till detta eller öppna den på något annat sätt. Eftersom man normalt använder nyckeln att öppna något konkret (ett lås), kallas dessa metaforer för behållaremetaforer.

(231) Jag klarade inte att coacha så vi *hittade nyckeln till deras starka försvar*. 32

(232) Liike ei riittänyt *avaamaan vastustajan puolustusta* riittävän monta kertaa... 6

(233) Nyt NST *antoi vieraille ottelun avaimet käteen* alkuminuuteista lähtien. 23

(234) Yksi *voiton avain* oli myös, että Miia Pöntinen voitti maajoukkuemaalivahtien taistelun suvereenisti. 25

- (235) Sveitsi karvasi korkealta, pelasi miespuolustusta *eikä Suomi saanut peliään auki*. 59
- (236) ... ja viimeisenä lukkona ollut Jonna oli hyvä... 22

Ofta ses försvar som något man ska öppna, med en nyckel eller utan nyckel. Samma sak beskrivs också genom att bara använda uttrycket *ge matchens nycklar till motståndaren* (233) eller förkortat som *voiton avain* (segernyckel) (234). Det är därmed inte överraskande att målvakten kallas för *viimeinen lukko* (sista låset) i (236)

7.2.4 Andra ontologiska metaforer

Här presenteras sådana ontologiska metaforer som inte passar till andra kategorier ovan. Man får hjälp att tolka dessa från tabellen i avsnitt 3.3.3. Jag kan inte ta med alla möjliga ontologiska metaforer som förekommer i materialet, eftersom ontologiska metaforer är ett väldigt omfattande begrepp och innehåller många s.k. döda metaforer.

- (237) Tyvärr blev det *för mycket vilja och för lite hjärna* i sista perioden. 13
- (238) Målvakten visade *en stor portion självförtroende* när han förde sitt lag till seger. 24
- (239) Magnus Svensson får då bollen i slottet och *skjuter guld* till Sverige. 70
- (240) Röke hängde inte med och *siffrorna rann iväg* till klara 8-3. 28
- (241) ...ja ensi erän lopulla *Josban pelisuunnitelma mureni*. 14
- (242) NST:n *ote jäi koppiin*. 28

I (237), (238), (241) och (242) är det som källomäner är fysiska objekt och måldomäner icke-fysiska eller abstrakta enheter. För mycket eller för lite av något används icke-metaforiskt för något fysiskt, någonting man kan mäta, samma gäller för en stor portion som något man kan se eller beröra. Finskans exempel *pelisuunnitelma mureni* (241) och *ote jäi koppiin* (242) betonar samma slags relation mellan källomäner och måldomäner. I (239) och (240) betonas aktioner, d.v.s. det är fysiska objekt som man skjuter eller som rinner iväg. I dessa ontologiska metaforer är det däremot abstrakta eller icke-fysiska enheter (guld) och (siffror).

7.3 Orientationella metaforer

Orientationella metaforer innehåller alla sådana metaforer som har något med fysisk orientering att göra d.v.s. upp-ner, fram-bak, in-ut och center-periferia. Jag koncentrerar mig enbart på aspekten upp-ner i denna undersökning, men de är ibland så nära orienteringarna över-under och fram-bak att de också ska tas med. Orientationella metaforer förser även mindre kognitiv strukturering för målkoncept än ontologiska metaforer. Detta betyder att orientationella metaforer ligger längst ner i skalan när man tänker på kognitiv strukturering. Redan här, när jag säger att orientationella metaforer ligger längst *ner* i skalan, använder jag en orientationel metafor. Olika tabeller, skalor och i sportsammanhang ligatabeller visualiserar detta sätt att tänka, kvantitativt få är dåligt och därmed ligger det längst ner. Medan motsatsen ligger högst upp och är bra. Spelare kan toppa poängligan eller lag kan t.ex. gå upp i elitserien.

7.3.1 Att spela bra är upp

ATT SPELA BRA ÄR UP är en variation om Lakoff och Johnsons (1980) begreppsmetafor GLAD ÄR UPP. Båda begreppsmetaforer härstammar från ett sätt att tänka att BRA ÄR UPP.

- (243) I kvartfinalerna mot AIK har allt för många *underpresterat*... 11
- (244) Tempot *sjönk*... 13
- (245) Tyvärr *drar hennes betyg ner* av två riktiga bjudningar i egen försvarszon. 13
- (246) Försvarspelet *faller ihop* i vissa lägen. 28
- (247) På förhand var det sagt, att Sverige absolut inte fick hamna i *underläge*. 72
- (248) Mikael Hill satsade allt framåt och lyckades *hämta upp* till 7-6. 21
- (249) *Dom måste höja sig rejält* om de ska slå oss, säger han. 22
- (250) Trots att Widar tillsammans med anfallskompiisen Sara Stålberg tillhörde *topparna i matchen* räckte de inte längre än 4-3-ledningen. 47
- (251) Stämningen i laget är på *topp*. 58
- (252) *...taket lyfte* i Baltiska hallen. 51
- (253) Det gick lite *upp och ner* för båda lagen... 69

När man *underspresterar* (243), då når man inte samma nivå som normalt, man spelar alltså under sin nivå. Under-över kategoriseringen förekommer också i (247) *hamna i underläge*, vilket betyder att det andra laget har bättre koll på matchen. *Tempot sjunker* (244) och *försvarspelet faller ihop*

(246) är båda sätt att uttrycka något negativt medan om man *höjer sig* (249) utför spelare bättre än de tidigare har gjort. Stämningen kan stå högt i tak och detta leder till att metaforen i (252) *taket lyfte i Baltiska hallen* blir möjligt. *Upp och ner* i (253) används idiomatiskt om omväxlingar i prestationen.

(254) Laukkasen mukaan NST sai *hallitsevan mestarin tiputtamisesta* paljon voimaa jatkoa ajatellen. 1

(255) Pelasimme vahvan toisen erän, ja vastustaja joutui vähän *roikkumaan ja riippumaan*. 6

(256) ...mutta kyllä tässä sarjassa oltiin jollain lailla *alisuorittajia*. 7

(257) ...ykkösketju on pelannut *alle tasonsa* pudotuspeleissä... 13

(258) Myös Muukkosta painoi vielä SSV:lle *putoaminen* 41

(259) Venäjän kohtalona on kamppailla jumbofinaalissa *B-sarjaan putoamista vastaan*. 45

(260) Suomen salibandymiehet surevat hävittyä MM-finaalia *pää painuksissa*. 62

(261) Aivan uskomaton *nousu* joukkueelta. 21

(262) *Tunnelma kohosi* Joensuun Areenassa 1 108 katsojan voimin jo varsin hyväksi. 24

(263) ...Sari Keskinen *nousi esiin*... 1

(264) Kolmanteen erään *nostettiin pelimme tasoa*... 13

(265) ...Markus Suntila *piti Josbaa pystyssä*. 16

7.3.2 Orientering på planen

Orientering på planen uppfattas på olika sätt på svenska och på finska. I det svenskspråkiga materialet realiseras orienteringen fram-bak. När man anfäller, förstås det som att gå framåt och när man pratar om försvaret är det bakom. På finska i sin tur handlar det om orientering upp-ner.

(266) ...*backa hem* för att sedan kontra... 8

(267) I sudden hade vi som taktik att Marklunds kedja skulle köra full fart *framåt*... 18

(268) Nästan direkt på 3-1 målet *höll Robert Holmgren sig framme* och sköt in 3-2 i nättaket. 18

(269) Vi har spelat extremt tight *bakåt*, haft marginalerna på vår sida och varit effektiva *framåt*... 35

(270) Pixbobacken Henrik Quist tappade bollen oprovocerat när han var *på väg framåt* för att bygga upp spel i powerplay. 44

(271) Men nu drog de sig ytterligare *ett par meter längre ner i försvarspelet* så att det blev extremt... 48

Backa hem i (266) eller komma bakåt betyder att man flyttar till den egna planhalvan, man kommer alltså närmare egna målet. Att gå framåt (267), (269) och (270) är att anfälla. Orientering på planen betonar aspekten fram-bak på svenska. Bara en gång realiseras detta med upp-ner orienteringen i (271) med *ett par meter längre ner i försvarspelet*. Det finns två sätt att uppfatta orientering på planen men fram-bak används oftare.

(272) ...ja kierrätti selkeiden paikkojen puuttuessa palloa mielummine varmasti *alaspäin* omille pelaajille. 14

(273) Se on SSV:n taktikka, näin he rikkovat ja saavat *puolustuksensa alas*. 15

(274) Classic hyydytti NST:n vauhtia *makaamalla alhaalla*. 29

(275) ...ja pyörähti heidän välistään antamaan tarkan syötön *hyökkäykseen nouseville* omille. 7

(276) Mika Kavekari *nousi puolustajan paikaltaan* pamauttamaan Jaakko Hintikan poikkisyötön sisään... 8

(277) *Nostimme samalla karvausta* ja siitä oli selvästi hyötyä... 16

(278) Josba on meitä *edellä*. 5

(279) Aika arasti mentiin tilanteisiin ja oltiin fyysisyydessä koko ajan *jäljessä*. 8

När man kommer närmare det egna målet eller spelar bollen till backen, är det att komma ner på finska (272)- (274). På motsvarande sätt uttrycks anfallet med att gå upp, oftast med verbet *nousta* (275)-(277). På finska används det också orientering fram-bakom, men inte på samma sätt som på svenska. Om man är fram eller bakom, betyder detta att det andra laget är bättre och därmed ligger de framför (278) och (279). Det är intressant att märka att orientering på planen kan uppfattas på så annorlunda sätt, upp-ner aspekten betonar vertikalt sätt att förstå saker medan i svenskans fram-bak aspekten betonas horisontellt sätt.

7.4 Metonymi och synekdoke

Metonymi betyder egentligen 'förändring av namn' och det är enligt Lakoff och Johnson (1980) det andra elementet i metaforiskt språkbruk vid sidan av metafor, som spelar en viktig roll i våra kognitiva aktiviteter. Metafor associerar betydelser mellan olika nivåer medan metonymi associerar betydelser på samma nivå. Även om metafor och metonymi realiseras på olika sätt, har de några gemensamma drag. På samma sätt som det finns begreppsmetaforer, finns det också begreppsmetonymier, d.v.s. man kan bilda större metonymiska enheter.

(280) *Täysi halli sai juhlia* Jäljittäjien historian ensimmäistä play off-voittoa. 11

(281) Födelsedagsbarnet *sköt Pixbo till Globen* 27

(282) ...och för första gången på tre försök är guldets *i Solna*. 43

(283) *Espoon puolustus* oli jättänyt hänet aivan yksin. 44

(284) ... ja nappasi kullankimalteisen voittopokaalin *Lappeenrantaan* otteluvoitoin 3-1. 37

(285) Då är det gruppfinal mot *Schweiz* i Baltiska hallen. 48

(286) *Sverige* vilade hela förstafemman i kvällens VM-match i innebandy mot *Tyskland*. 49

(287) *Suomi* väsytti *Venäjän* 47

(288) *Ruotsi* pelaa salibandymestaruudesta 57

En slags metonymi är det när man uttrycker BYGGNAD FÖR MÄNNISKOR d.v.s. att man använder byggnad i stället för människor som i (280). I sportsammanhang är det vanligt att uttrycka stämningen i hallen på detta sätt. Ett ställe kan också presentera händelsen som i (281) där det är fråga om begreppsmetonymi STÄLLE FÖR HÄNDELSE. Här används ordet Globen som presenterar en innebandyfinal som spelas i Globen.

Det är väldigt populärt att ett lag presenterar den stad det kommer ifrån. Detta är naturligt då laget heter t.ex. FC Helsingborg eller Jönköpings IK och då används namnet för laget och namnet för staden synonymt. Men också i fall där laget heter någonting totalt annat än den stad det kommer ifrån, används stadens namn för laget som t.ex. i (282)-(284). Laget AIK IBF kommer från Solna, Oilers kommer från Esbo och NST från Villmanstrand. Dessa exempel realiserar begreppsmetonymin STÄLLE/STAD FÖR LAG.

Ett liknande fall förekommer med begreppsmetonymin LAND FÖR LAG. Dessa är så frekventa och vanliga fall av metonymin att man normalt inte lägger märke till dem. I (285)-(288) nämns olika länder men benämningen syftar naturligtvis till laget och inte hela landet. Detta gör kommunikationen enklare, man behöver inte säga det svenska innebandylandslaget hela tiden utan det räcker med Sverige.

Synekdoke är en speciell sorts metonymi och i synekdoke står en del för det hela. När det gäller sport, står en kroppsdel eller klubba ofta för en människa.

(289) Ottelun lähes 300-päinen yleisö sai lippurahoilleen täyden vastineen. 1

(290) ...som räddade hela 48 skott från hemmaspelarnas klubbor.

(291) Hetkeä myöhemmin hän petasi Jaakko Hintikalle maalauspaikan ja *tasoitus lähti jälleen Bollströmin lavasta*. 13

(292) De var bättre än oss idag och *hade bättre fart under fötterna*. 6

(293) *Jalat eivät toimineet* alussa ollenkaan. 5

(294) ...Kai Ahlstadtin römeä ääni komensi punapaitoja pitämään palloa ja *juoksuttamaan vieraiden jaloista huomisellekin tarkoitetut energiapisarat*. 17

I (289) står HUVUD FÖR MÄNNISKOR, publikantalet uttrycks med huvudantalet. I (290) och (291) står KLUBBAN FÖR SPELAREN, eftersom man vill variera sätt att beskriva hur man gör mål eller skjuter. Synekdoken BEN FÖR KRAFT realiseras i (292)- (294). Ben eller fötter beskriver en fysisk kondition och detta leder till att om fötter fungerar bra, fungerar hela kroppen bra.

7.5 Perifras

Perifras är ett fenomen som gör det mycket lättare för sportjournalister att beskriva lag, spelare och företeelser på planen utan att alltid använda samma ord eller fraser. Men å andra sidan kan detta leda till att dessa blir klichéer och de kan också begränsa kreativitet om man fastnar i dem. Nedan koncentrerar jag mig på perifraser som används för lag, spelare, boll och klubba samt att göra mål. Inte alla perifraser är metaforiska, det kan t.ex. användas översättningar, stereotypiska benämningar och speltröjornas färg för lag och spelare. Jag har här samlat både metaforiska och icke-metaforiska perifraser för att visa den omfattande variationen som finns inom perifraser.

7.5.1 Benämningar för lag

(295) Vi kommer att möta *innebandyns Real Madrid*. (AIK) 26

(296) Men *Tigrinnorna* höll ut och vann rättvist. (Rönby Tigers) 40

(297) *I svensklägret* pratas det om drömfinalet... 62

Man kan jämföra lag med andra lag, även från andra sporter som från fotboll i (295). När man pratar om AIK som *innebandyns Real Madrid*, ska lag ha någonting gemensamt. I detta fall jämförs Real Madrids vana att värva bra, kända och dyra spelare. Lag har ofta engelskspråkiga namn som Rönby Tigers och översättning till svenska *Tigrinnorna* (det handlar om ett damlag) ger lite omväxling (296). *Svensklägret* i (297) syftar till krigsterminologi.

(298) Tarkka viisikkopuolustus piti Tampereen *tykkimiehet* kurissa... 9, ”G” 19
(Gunnars)

(299) ... tänään hattutempua juhlinut Samu Rännäli vei *Öljymiehet* johtoon. 8
(Oilers)

(300) Pedersen torjui *Jäljittäjille* jatkoaikaa 11 (Trackers)

(301) *Lajin titaanit* vetivät halliin mukavat 1026 katsojaa... 35

(302) Se tarkoittaa sitä että ”*Azzurri*” säilyttää paikkansa A-sarjassa. 45

(303) Alkutahdit *saapasmaan* voitolle löi... 45

(304) *Svenssonit* käskevät edelleen 65

(305) Näin Suomi kohtaa sunnuntaina täpötäydessä Globenin MM-finaalissa *rakkaan vihollisensa Ruotsin*. 60

(306) *Alppimaan pojat* saivat ihannealun... 60

I Finland har många innebandylag engelska namn som Oilers, Gunnars och Trackers. Motsvarande finska översättningar används på samma sätt som i svenskan (298)-(300). Lagets initial som G för Gunnars (298) förekommer i finskt material men inte särskilt ofta. *Lajin titaanit* (301) syftar till laget Espoon Oilers, som har varit på innebandytoppen på herrsidan under en lång tid. På internationell nivå är det vanligt att beskriva motståndaren med smeknamn, varav de flesta är gamla och också används i andra sporter. *Azzurri* (302) används ursprungligen om Italiens fotbollslag men användningen har också spridit sig till andra bollsporter. Namnet kommer från speltröjornas färg, ’azzurri’ betyder ljusblått på italienska. *Saapasmaa* (303) i sin tur syftar till Italiens geografi, på samma sätt som *alppimaan pojat* i (306) syftar till Schweiz geografi som alpernas land. Användningen av *svenssonit* (304) om Sveriges landslag framhåller stereotyper och uttrycket är

emotionellt laddat. *Rakas vihollinen Ruotsi* (305) betonar den gamla gemensamma historien och med motsatser till vänner och fiender vill man väcka intresse och känslor före den stora finalen. Benämningar som används synonymt för lag på finska är t.ex. *nippu* och *pakka*. Det är populärt att beskriva lag på grund av färg som i exemplen nedan.

- (307) ...öppnade *blågult* i ett rasande tempo... 57
- (308) Den sista gruppspelsmatchen var rena propagandainnebandy av *de blåvita*. 58
- (309) Toisessa erässä saimme kentälle *punaisen vyöryn*. 6
- (310) ...ja *keltaisista* erottuivat myös Minna Uotila ja Erja Lötjönen. 7
- (311) Kapea materiaali ei ainakaan helpottanut *sinipaitojen* tilannetta. 8
- (312) *Punaiset* hakivat jokaisen katkon jälkeen pallon vauhdilla takaisin peliin... 14

Generellt om olika benämningar om lag kan man konstatera att variationen är rikare på finska än på svenska, särskilt när det gäller benämningar om landslag. På svenska hittar man inga metaforiska uttryck för andra länder i detta material.

7.5.2 Benämningar för spelare

- (313) Och bli inte förvånad omdet är *backen med nummer 21 på ryggen* som avgör. 9
- (314) *Mr. AIK*, Patrik Edgren,... 45
- (315) *Bjuvs-grabben*, som sedan ett antal år spelar för Pixbo i Göteborg,... 52
- (316) Bodén *hattrickhjärte* 20
- (317) *Zorro-mannen A*. Nede smällde till med två mål men han kan inte ensam rubba Pixbo. 4
- (318) Jag springer som *en kenyan*. 43
- (319) Samtidigt ser man L. Granqvist, P. Edgren och *de andra trotjänare* som har slitit så länge för guld. 44

I stället för att använda spelares riktiga namn, är det inte sällsynt att man kommer på smeknamn eller andra benämningar för spelare. *Mr. AIK* (314) och *trotjänare* (319) kan användas för någon som har stannat länge i laget och klubben, spelarens ursprung kan leda till beskrivningar (315) eller man får namnet på grund av något man gör som i *Zorro-mannen* (317). Annorlunda benämningar är t.ex. i (318) *en kenyan* för någon som springer mycket.

- (320) Classicin *virkaeljistä* Jussi Viitanen torjui 15 kertaa... 12
- (321) Ensimmäisen finaalin *voimahahmoksi* kohosi ... Pasi Kotilainen. 35
- (322) Onneksi jatkoajan alkuun tuli hyvä ryhtiliike ja *iso C* hoiti homman kotiin laittamalla rankkarin pökistä. 38
- (323) ... mutta *konkari* ei onnistunut. 13
- (324) Myös lukuisat Globeniin saapuvat Suomi-fanit saavat *kipparin* kiitokset. 55
- (325) Pelissä onnistui vain *jyväskyläis-joensuulainen akseli* eli Tiitu ja Kohonen. 65

Virkaveli i (320) kommer från yrkesspråket och är i detta sammanhang ett nam för motståndarlagets målvakt. *Iso C* (322) och *kippari* (324) syftar till kaptenen. 'C' står på armbanden som kaptenerna har på sig och kommer från engelskans 'Captain' och *kippari* härstammar från sjömansterminologin. Spelarnas ursprung framhävs i (325).

Andra benämningar för spelare som förekommer i det svenska materialet materialet är *hjalte*, *stjärna*, *fixstjärna*, *matchens gigant* och *spelgeni*. Kombinationer av spelare innehåller t.ex. *trion*, *femman*, *radarpar* och *superstars*. På finska använder man samma slags uttryck som på svenska t.ex. *avainhahmo*, *tähtipelaaja*, *alakerta*, *maestro* och *tutkapari*. Dessutom är också vanligt att använda benämningar för tränare som *valmentajavelho* och *luotsi*.

7.5.3 Benämningar för boll och klubba

Perifraser begränsar sig inte bara till benämningar för lag eller människor. Också konkreta saker som används i innebandy kan bli omskrivna, som boll och klubba.

- (326) Inte så ängsligt, vågade hålla i *den vaniljfärgade bollen*. 53
- (327) Kapteeni Niklas Jihde tuuppasi *pelivälineen* ilmasta maaliin... 61
- (328) Ensin nuori laituri uunotti koko Gunners-puolustuksen ja paukutti *reikäpallon* takanurkkaan. 13
- (329) Ja *ruoska* kävi. 65
- (330) Jokaisessa hyökkäykseen lähdössä tuli SSV:ltä tarkoituksella *hirveä viikate* joka pysäytti hyökkäyksen... 14

Bollens färg har gett inspiration för uttrycket i (326) och på finska är det vanligt att använda namn som *peliväline* (327) eller *reikäpallo* (328). *Reikäpallo* används också talspråkligt i uttrycket *pelata*

reikäpalloa (spela innebandy). Benämningar för klubban hittades bara in det finska materialet, *ruoska* (329) och *viikate* (330) men de används på olika sätt. *Ruoska* (en piska) beskriver klubbans rörelse när man skjuter och gör mål och är alltså ett berömmande uttryck för spelaren i fråga. *Viikate* (en lie) används i stället för klubban när man slår motståndaren med den, ofta med konnotation att man vill skada motståndaren med klubban. Den är väldigt negativt laddad och förekommer inte i samband med att göra mål.

7.5.4 Att göra mål

Den uppskattade talangen att göra mål ger möjlighet till talrika benämningar för på vilket sätt de görs. Krigsmetaforik bjuder på ett stort urval av uttryck att välja mellan, speciellt på finska som t.ex. *laukoa*, *ampua*, *pommittaa* och *tykittää*. Svenskans krigsmetaforik presenteras i användningen av att *skjuta*. Ofta kan man göra skillnad mellan att göra mål med kraft eller med skicklighet. Kraftens uttryck på finska presenteras med *iskeä*, *mättää*, *lingota*, *niitata*, *tiutata* och *tällätä*. Skickligheten betonas i *ohjata*, *liidättää*, *sijoittaa*, *lurittaa*, *taiteilla*, *veivata* och *tuupata*. På svenska förekommer oftast olika verb med prepositionen 'in' som *trycka in*, *vispa in*, *pricka in*, *panga in* och *knacka in*. Exempel av annorlunda uttryck är *hitta krysset* och *få håll på någon*.

I mitt material är finskans målmetaforik rikare än svenskans. Jag har hittat 57 olika sätt att göra mål på finska och bara 36 på svenska. Nämnvärt är också att svenskans uttryck ofta använder samma verb tillsammans med olika prepositioner. Den fullständiga listan på sätt att göra mål finns i slutet av avhandlingen under bilagor.

Palomäki (2001) har i sin avhandling fått samma slags resultat om målmetaforik. Hans undersökning om sportmetaforer omfattar fyra språk, finska, engelska, spanska och svenska och han konstaterar att svenskans målmetaforik är avsevärt fattigare än andra språks. Min undersökning stödjer hans resultat.

7.6 Metaforiska idiom

Under detta avsnitt har jag samlat metaforiska idiom. En del av alla idiom har blivit presenterat under strukturella metaforer, här finns sådana som inte passar någon annanstans i min klassifikation. Gemensamt för alla idiom är att de består av två eller fler ord som används tillsammans men att syntaxen inte är så strikt som i ordspråk.

- (331) Vi är mentalt starkare, Storvreta känner pressen, då *kommer hjärnspökena...* 1
- (332) AIK *drog det längsta strået* i den svängiga matchen mot Storvreta. 4
- (333) *Varningsklockorna ringde länge och mycket* men tyvärr kunde de inte överrösta superlativen som haglade över de individuella prestationerna. 11
- (334) Kimmy Dalbjer *hade stuckit ut hakan* inför matchen. 15
- (335) *En stor sten har försvunnit från mina axlar.* 17
- (336) Det måste jag *lyfta på hatten* för och jag har full respekt för varje lag vi möter. 58
- (337) Nu *lägger han masken på hyllan.* 72
- (338) I slutspelet *ska det få kosta ett näsben eller en hörntand.* 31

Hjärnspökena kommer (331) används om något någon inbillar sig (Svensk språkbruk, 2003). *Dra det längsta strået* förekommer i båda språk (332) och (341) om att förlora matchen eller kampen mellan målvakter. *Sticka ut hakan* (334) används som provokation eller för att säga eller göra något man vet att den andra reagerar på (Svenskt språkbruk, 2003). *Lyfta på hatten* (336) har använts icke-metaforiskt när män hälsar på kvinnor och den betyder metaforiskt att respektera någon annan. När en spelare *lägger masken på hyllan* (337) är det fråga om en målvakt som slutar sin karriär. Annars används att *lägga klubban på hyllan*.

- (339) Hallitseva mestari *vastasi NST:n fyysisyyteen samalla mitalla.* 1
- (340) *Kasetti karkasi käsistä.* Se johtui ylilatauksesta, tuomarilinjasta ja pelipaikan erikoisesta pelialustasta. 4
- (341) SSV:n maalivahti Henrik Toivoniemi *veti pidemmän korren.* 24
- (342) Runkosarjan voittajalle *luu käteen* 27
- (344) Gunners *sai kuparisen rikki vasta* toisen erän lopulla... 11
- (345) Kolmantena hyökkääjänä aloittanut Teemu Häkkinen *sai vilttikomennuksen* toisessa erässä. 15

Ett intressant fall är *saada kuparinen rikki* i (344) som används flitigt i lagsporter och betyder att göra första mål (eller poäng) för laget i matchen. Men även om det förekommer ofta, är man inte säker om dess etymologi. Enligt en teori kommer uttrycket från ett myntspel som pojkar brukade spela med kopparmynt i Viborg på 1930-talet. Vinnaren fick behålla kopparmynt och växla dem till nickelmynt, detta kallades för 'kuparin rikkominen' (bryta koppar). En annan teori förklarar att det syftar till kopparpannor som slits ut och börjar läcka. (Inet 14.) *Saada vilttikomennus* (345) är också ett sportsidiom för spelaren som blir reservspelare. Uttrycket kommer tydligen från att reservspelare brukar ha mer kläder på sig för att hålla sig varma.

8 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Härnäst sammanfattar jag avhandlingens gång och koncentrerar mig på de resultat jag har fått. Betoningen ligger på den empiriska delen men för att formulera en helhet tar jag också med lite teori. I slutet presenterar jag några idéer för vidare undersökningar.

Jag började min pro gradu-avhandlingen med att presentera metaforens definition. Men även om metaforen kan definieras i en enda sats, är begreppet inte så entydigt. Metaforen kan anses vara ett överbegrepp till andra bildmässiga stilfigurer eller den kan ses som en av de bildmässiga stilfigurerna. Jag presenterade bl.a. begrepp som metonymi, personifikation, döda metaforer och metaforiska idiom som alla har någonting att göra med det metaforiska språket men som är viktiga att skilja från varandra.

Sedan tog jag upp metaforforskningen och metaforteorierna, som vid sidan av den språkliga betoningen också har en mer filosofisk betoning. Därför är det inte alltid lätt att läsa metaforlitteratur, som ligger så nära filosofi. Jag gjorde skillnad mellan tre olika metaforteorier; substitutionsteori, interaktionsteori och kognitiv teori. Substitutionsteorin är den äldsta och härstammar från Aristoteles medan interaktionsteorin och den kognitiva teorin har blivit presenterade på 1900-talet. Nuförtiden är den kognitiva teorin den förhärskande teorin med Lakoff och Johnson som teorins grundare. Grundidén i denna teori är att inte bara språket är metaforiskt utan också vårt tänkande och begreppssystem.

Kapitel 4 bestod av sportspråket och vilka slags metaforer man hittar i sportspråket. Jag har försökt att ta upp de mest centrala särdragen i sportspråket och vilken roll metaforen spelar i det. Sportspråket är ett av de många gruppsspråken, eftersom varje sport har en egen terminologi som

kan vara svår att förstå för utomstående. Metaforer används ofta i sportspråket, båda i skrivet och talat språk, eftersom man vill använda varierande uttryck för händelser som ofta upprepas. En viktig kategori är krigsmetaforer, som används i många sporter. I detta kapitel presenterade jag också sportjournalism i olika medier och till sist lade jag vikten på internet och innebandynyheter på internet.

Det är intressant att se att det finns många skillnader i innebandynyheter, deras utbud och antal i Sverige och i Finland. Även om innebandykulturer i båda länder ligger nära varandra, är medias och publikens intresse annorlunda. När jag letade efter innebandyartiklar på internet, märkte jag genast att antalet onlinetidningar som skriver om innebandy är mycket större i Sverige. Såväl de stora tidningar t.ex. Dagens Nyheter och Aftonbladet som mindre lokala tidningar t.ex. Växjöbladet Kronobergaren och Borås Tidning skriver om innebandy. Sveriges innebandyförbunds officiella webbplats bjuder på en omfattande länklista till aktuella innebandynyheter på internet. I Finland koncentrerar innebandynyheterna sig i stort sett till några få tidningar, bl. a. är Karjalainen on Etelä-Sanomat de ledande tidningarna vad det gäller innebandy. Märkvärdigt är att större tidningar som Iltasanomat och Helsingin sanomat inte alls satsar på innebandy, åtminstone inte på internet, även om den största delen av lag i innebandyligan i Finland kommer från huvudstadsregionen. Detta är skälet till att en tredjedel av de finska artiklar jag har använt i denna avhandling är från innebandyförbundets webbplats och i stort sett skrivna av en och samma journalist.

Den andra stora skillnaden är publikantalet i matcher. I Sverige lockar innebandymatcher, särskilt i elitserien, ofta över 1000 åskådare. I Finland i sin tur är publikantalet över 1000 ett undantag och förekommer nästan enbart vid finaler. Sveriges system att spela finaler på dam- och herrsidan i Globen under en och samma dag sedan 2002 har lett till publiksiffror man bara kan drömma om i Finland. Finlands 'bästa av fem'-system äter publik i finaler och det är framförallt stora innebandystäder som Villmanstrand på damsidan och Joensuu på herrsidan som lockar mest publik.

Min kännedom om innebandy och media räcker inte till för att föreslå hur man kunde ändra situationen eller om det överhuvudtaget är nödvändigt att ändra. Men jag tycker att det här skulle vara ett bra ämne för vidare mediaforskning om innebandy. Så vitt jag vet har man ännu inte forskat om innebandy i media, åtminstone inte i Finland.

Innebandy är en ny sportsgren och därför har jag velat ge en översikt om innebandyns födelse och dess framgång i Sverige och i Finland i kapitel 5. Jag tyckte att det är viktigt att veta något allmänt om sporten när man läser den här avhandlingen. Jag har också uppmärksammat att innebandyns och

internets popularitet och tillväxt på 1990- och 2000-talet gått hand i hand. Materialet för undersökningen bestod av 66 finska och 69 svenska matchreportage på internet. Jag har samlat materialet under våren 2006, då play off-matcher och Innebandy VM spelades.

Resultat om metaforer i matchreportage presenterades i kapitel 7. Jag delade in metaforer i större kategorier enligt Lakoff och Johnsons (1980) kognitiva metafor-teori. Dessa kategorier sammanfattar strukturella, ontologiska och orientationella metaforer. Som förväntat, var kategorin strukturella metaforer störst. Med hjälp av deras teori samlade jag metaforer under större enheter, begreppsmetaforer. Speciellt krigsmetaforer och överlevnadsmetaforer förekom oftast och det fanns inga stora skillnader mellan dem i svenskan och i finskan. Hela matchen och händelserna i och utanför den är strukturerade i krigets och överlevnadens terminologi och dessa metaforer har blivit så vanliga i sportspråket att det kan hända att man inte ens tänker att man använder metaforer. *Anfalla, försvara, skjuta, värva* och *krut* kommer alla från kriget och har blivit en del av innebandyns terminologi genom andra bollsporter som fotboll och ishockey.

Begreppsmetaforen EN MATCH/MATCHSERIE ÄR EN RESA visade sig vara väl använd och produktiv, en sådan begreppsmetafor som jag inte förväntade mig skulle förekomma så ofta. I svenska resmetaforer betonas begreppsmetaforen EN MATCHSERIE ÄR EN RESA medan finska resmetaforer betonar begreppsmetaforen EN MATCH ÄR EN RESA. Strukturella metaforer var i stort sett likadana i svenska och finska artiklar men skillnader fanns. T.ex. i svenska artiklar användes det inte så förnedrande uttryck om motståndaren som i finska som *Suomi pyöri lähes koko toisen erän Sveitsin pesukoneessa*. Djurmetaforer förekom sällan i de båda språken, vilket var överraskande.

Betoning av kroppen och dess funktion är ett viktigt element i Lakoff och Johnsons kognitiva metafor-teori och många metaforer i min undersökning baserar sig också på kroppsligheten som t.ex. begreppsmetaforer som KROPPEN ÄR EN MASKIN, ATT SPELA BRA ÄR ATT VARA VAKEN och ATT SPELA BRA ÄR UPP. Andra metaforer som framhäver kroppsligheten är värmens och kylans metaforer, metaforer med kroppsdelar, medicinens metaforer samt personifikation och besjälning. Det framgår alltså att en omfattande del av alla metaforer kommer från vår kropp och hur den fungerar.

Ontologiska och orientationella metaforer förser inte så mycket kognitiv strukturering för målkoncept som strukturella metaforer gör och därför kan det ibland vara svårt att inse att det handlar om metaforer. Men t.ex. personifikation, som ger abstrakta eller icke-mänskliga saker

mänskliga drag användes flitigt i innebandyartiklar. Orientationella begreppsmetaforer som ATT SPELA BRA ÄR UPP var mycket vanliga i mitt undersökningsmaterial. Övrigt var skillnaden mellan svenska och finska i metaforer som behandlar orientering på planen. Svenska metaforer presenterar orienteringen fram-bak, medan finska metaforer presenterar orienteringen upp-ner.

Metonymins andel av alla metaforiska uttryck var relativt liten. Perifras däremot är ett fenomen som används ofta och som håller gamla stereotyper vid liv men samtidigt producerar nya sätt att uppfatta saker. Olika benämningar för lag och spelare finns i överflöd, varav många kommer från andra sporter som ishockey eller fotboll. Egentligen förekommer bara benämningen zorro-man i innebandy men inte i andra sporter.

Man har skrivit mycket om sport och sportspåket men fortfarande är vetenskapliga texter om sportspåket få. Jag har fått många vidare undersökningsidéer under det sista halvåret. Min ursprungliga mening var att undersöka innebandymetaforer i svenska och tyska (i Schweiz) men jag ändrade mig på grund av de språkliga svårigheter jag mötte när jag läste schweiztyska matchreportage. Trots dessa svårigheter tycker jag att det finns mycket att forska i där och att skillnaderna mellan metaforer kunde vara större när man jämför två länder och kulturer som ligger längre bort från varandra än Finland och Sverige. Den här undersökningen jag har gjort omfattar bara en del av metaforer, det skulle också vara möjligt att forska vidare i och endast koncentrera sig på någon mindre kategori t.ex. ontologiska eller orientationella metaforer.

KÄLLOR

Primära källor

Svenska artiklar

- 1) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,789650,00.html> 8.3.2006 kl. 23.15
- 2) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,788676,00.html> 8.3.2006 kl. 23.04
- 3) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,787248,00.html> 8.3.2006 kl. 23.07
- 4) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,786395,00.html> 8.3.2006 kl. 23.15
- 5) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,790453,00.html> 10.3.2006 kl. 23.45
- 6) <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=672&a=527809&previousRenderType=8>
10.3.2006 kl. 23.50
- 7) http://www2.unt.se/avd/1,1786,MC=4-AV_ID=479056,00.html?from=sectionlinks4
10.3.2006 kl. 23.00
- 8) <http://www.folkbladet.nu/index.asp?vf=1&x=37958> 8.3.2006 kl. 23.20
- 9) http://www2.unt.se/printarticle/0,1842,MC=4-AV_ID=479527-SC_ID=186,00.html
13.3.2006 kl. 14.25
- 11) http://www2.unt.se/printarticle/0,1842,MC=4-AV_ID=479799-SC_ID=186,00.html
13.3.2006 kl. 14.27
- 13) http://www.dalademokraten.se/service/archive/view_article.asp?postid=200603\12\1858550263&do=print 13.3. 2006 kl. 20.30
- 14) <http://www.gp.se/gp/road/Classic/shared/printArticle.jsp?d=104&a=263945> 13.3.2006 kl. 20.19
- 15) <http://www.zorronet.se/> 13.3.2006 kl. 21.24
- 16) <http://www.zorronet.se/> 13.3.2006 kl. 21.22
- 17) <http://www.dn.se/DNet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=529614> 19.3.2006 kl. 14.28
- 18) <http://www.folkbladet.nu/index.asp?vf=1&x=38180> 19.3.2006 kl. 14.32
- 19) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,799950,00.html> 31.3.2006 kl. 12.20
- 20) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,799937,00.html> 31.3.2006 kl. 12.25
- 21) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,799952,00.html> 31.3.2006 kl. 12.28
- 22) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,799952,00.html> 31.3.2006 kl. 12.40

- 23) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,796225,00.html> 31.3.2006 kl. 12.45
- 24) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,796237,00.html> 31.3.2006 kl. 12.49
- 25) <http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=128&a=267358> 31.3.2006 kl. 14.37
- 26) <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=672&a=533131> 31.3.2006 kl. 14.40
- 27) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,801304,00.html> 31.3.2006 kl. 14.42
- 28) <http://www.kristianstadsbladet.se/apps/pbcs.dll/article?AID=/20060328/SPORT/103280620/1159> 31.3.2006 kl. 14.48
- 29) <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=672&a=532453&previousRenderType=8> 31.3.2006 kl. 14.51
- 30) http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=34255&a=564405&lid=puff_564405&lpos=lasMer 31.3.2006 kl. 14.53
- 31) <http://www.vlt.se/artikelmall.asp?version=194803> 31.3.2006 kl. 14.59
- 32) <http://www.sodran.com/sport/artikel.asp?id=1533289> 31.3.2006 kl. 15.00
- 33) <http://www.folkbladet.nu/index.asp?vf=1&x=38412> 31.3.2006 kl. 15.02
- 34) http://www.innebandy.se/templates/page_57784.aspx 31.3.2006 kl. 15.10
- 35) http://www.innebandy.se/templates/page_57782.aspx 31.3.2006 kl. 15.11
- 36) http://www.innebandy.se/templates/page_54330.aspx 31.3.2006 kl. 15.13
- 37) <http://www.vk.se/Article.jsp?article=55385&sc=10> 5.4.2006 kl. 13.41
- 38) <http://www.vk.se/Article.jsp?article=55383&sc=10> 5.4.2006 kl. 13.42
- 39) <http://www.ljusnan.se/article.jsp?article=12856&category=17&maincategory=2> 5.4.2006 kl. 13.46
- 40) <http://www.vlt.se/artikelmall.asp?version=196554> 5.4.2006 kl. 13.47
- 41) <http://www.nyalt.se/sport/artikel.asp?id=1538014> 5.4.2006 kl. 13.49
- 42) <http://www.folkbladet.nu/index.asp?vf=1&x=38572> 5.4.2006 kl. 13.50
- 43) http://www.city.se/ArticlePages/200604/08/20060408180649_City506/20060408180649_City506.dbp.asp 5.4.2006 kl. 15.36
- 44) <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=672&a=535831&previousRenderType=6> 9.4.2006 kl. 15.37
- 45) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,806634,00.html> 9.4.2006 kl. 15.39

- 46) <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=672&a=535805> 9.4.2006 kl. 14.44
- 47) <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=22470&a=571188> 9.4.2006 kl. 15.45
- 48) <http://sydsvenskan.se/sport/article161205.ece> 25.5.2006 kl. 12.22
- 49) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,831145,00.html> 25.5.2006 kl. 12.24
- 50) <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=672&a=547601> 24.5.2006 kl. 12.27
- 51) <http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=128&a=277571> 25.5.2006 kl. 12.29
- 52) http://hd.se/sporten/2006/05/23/maalrekord_naer_norge_koerdes 25.5.2006 kl. 12.45
- 53) <http://www.bt.se/bt/btartikel.asp?version=271604> 25.5.2006 kl. 12.48
- 56) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,829893,00.html> 25.5.2006 kl. 12.56
- 57) <http://www.hbl.fi/pagespeed/url/News/story/3131415> 28.5.2006 kl. 12.27
- 58) <http://www.hbl.fi/pagespeed/url/News/story/3127347> 28.5.2006 kl. 12.31
- 59) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,832376,00.html> 28.5.2006 kl. 12.39
- 60) <http://www.magentanews.com/cache.asp?n=1519214> 28.5.2006 kl. 12.45
- 61) http://hd.se/sporten/2006/05/28/sverige_ska_inte_foerlora_den_haer 28.5.2006 kl. 12.46
- 62) <http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=128&a=277952> 28.5.2006 kl. 12.48
- 63) <http://www.expressen.se/expressen/jsp/polopoly.jsp?a=596069> 28.5.2006 kl. 12.54
- 64) <http://www.expressen.se/index.jsp?a=594411> 28.5.2006 kl. 12.57
- 66) <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,831656,00.html> 28.5.2006 kl. 13.06
- 67) <http://www.zorronet.se/> 28.5.2006 kl. 13.08
- 69) <http://www.hbl.fi/pagespeed/url/News/story/3134351> 29.5.2006 kl. 20.40
- 70) <http://www.zorronet.se/> 29.5.2006 kl. 21.01
- 71) <http://www.aftonbladet.se/vss/rss/story/0,2789,832703,00.html> 29.5.2006 kl. 21.04
- 72) <http://sydsvenskan.se/sport/article161966.ece> 29.5.2006 kl. 21.05
- 73) http://www.arbetarbladet.se/sports_local_1.php?id=404133&avdelning_1=102&avdelning_2=117&variabel=INNvinj.gif 29.5.2006 kl. 21.06
- 75) <http://www.vk.se/Article.jsp?article=63457> 29.5.2006 kl. 21.14

Finska artiklar

- 1) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/03/09/index.html> 11.3.2006 kl. 14.03
- 2) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/03/05/index.html> 11.3.2006 kl. 14.08
- 3) <http://www.hameensanomat.fi/Article.jsp?article=31681> 11.3.2006 kl. 15.10
- 4) <http://www.hameensanomat.fi/Article.jsp?article=31707&main=49> 12.3.2006 kl. 14.01
- 5) <http://www.karjalainen.fi/cgi-bin/vk?Newsp=karj&Date=060311&Depa=urheilu&Model=index.html>
11.3.2006 kl. 14.32
- 6) <http://www.karjalainen.fi/cgi-bin/vk?Newsp=karj&Depa=urheilu&Date=060313&Model=juttusivu.html&Story=2552529.txt&StDate=060313&StTime=00%3A00%3A00> 13.3.2006 kl.13.27
- 7) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?kieli=246&id=1728&alue=2> 11.3.2006 kl. 15.16
- 8) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=0&kieli=246&id=1743&alue=1&yhteinen=False> 13.3.2006 kl. 13.31
- 9) <http://www.hameensanomat.fi/Article.jsp?article=32125&main=49> 19.3.2006 kl. 14.52
- 10) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/03/18/urheilu/juttu2/sivu.html> 19.3.2006 kl. 14.44
- 11) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?kieli=246&id=1772&alue=1> 19.3.2006 kl. 14.47
- 12) <http://www.karjalainen.fi/cgi-bin/vk?Newsp=karj&Depa=urheilu&Date=060319>
19.3.2006 kl. 14.39
- 13) http://www.iltalehti.fi/2006/03/30/220603304323032_ur.shtml 31.3.2006 kl. 13.53
- 14) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=offset=0&kieli=246&id=1820&alue=1&yhteinen=False> 31.3.2006 kl. 13.56
- 15) <http://www.karjalainen.fi/cgi-bin/vk?Newsp=karj&Depa=urheilu&Date=060330&Model=juttusivu.html&Story=2584661.txt&StDate=060330> 31.3.2006 kl. 13.58
- 16) <http://www.karjalainen.fi/cgi-bin/vk?Newsp=karj&Depa=urheilu&Date=060327&Depa=urheilu&Model=index.html> 31.3.2006 kl. 14.01
- 17) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=offset=10&kieli=246&id=1797&alue=1&yhteinen=False> 31.3.2006 kl. 14.03
- 18) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=offset=10&kieli=246&id=1796&alue=1&yhteinen=False> 31.3.2006 kl. 14.04
- 19) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=offset=10&kieli=246&id=1795&alue=1&yhteinen=False> 31.3.2006 kl. 14.05

- 20) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/03/23/urheilu/juttu3/sivu.html> 31.3.2006 kl. 14.11
- 21) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/03/27/index.html> 31.3.2006 kl. 14.22
- 22) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/03/26/index.html> 31.3.2006 kl. 14.24
- 23) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/03/20/index.html> 31.3.2006 kl. 14.25
- 24) <http://www.karjalainen.fi/cgi-bin/vk?Newsp=karj&Depa=urheilu&Date=060401&Model=juttusivu.html&Story=2588804.txt&StDate=060401&StTime=00%3A00%3A00> 5.4.2006 kl. 13.26
- 25) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?kieli=246&id=1834&alue=2> 5.4.2006 kl. 13.28
- 26) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/04/02/urheilu/juttu5/sivu.html> 5.4.2006 kl. 13.29
- 27) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=0&kieli=246&id=1831&alue=2&yhteinen=False> 5.4.2006 kl. 13.31
- 28) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?kieli=246&id=1837&alue=2> 5.4.2006 kl. 13.32
- 29) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/04/03/urheilu/juttu1/sivu.html> 5.4.2006 kl. 13.33
- 30) <http://www.mtv3.fi/urheilu/salibandy/uutiset.shtml/arkistot/salibandy/2006/04/436954> 9.4.2006 kl. 14.00
- 32) <http://www.yle.fi/urheilu/salibandy/id35039.html> 9.4.2006 kl. 14.02
- 33) <http://www.yle.fi/urheilu/salibandy/id34921.html> 9.4.2006 kl. 14.03
- 34) <http://www.yle.fi/urheilu/salibandy/id35551.html> 9.4.2006 kl. 14.05
- 35) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=0&kieli=246&id=1858&alue=1&yhteinen=False> 9.4.2006 kl. 14.09
- 36) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?kieli=246&id=1857&alue=2> 9.4.2006 kl. 14.10
- 37) <http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2006/04/08/index.html> 9.4.2006 kl. 14.15
- 38) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?kieli=246&id=1878&alue=1> 15.4.2006 kl. 14.46
- 39) <http://www.yle.fi/urheilu/salibandy/id35686.html> 15.4.2006 kl. 16.48
- 40) <http://www.yle.fi/urheilu/salibandy/id36027.html> 15.4.2006 kl. 16.50
- 41) <http://www.karjalainen.fi/cgi-bin/vk?Newsp=karj&Depa=urheilu&Date=060410&Model=juttusivu.html&Story=2603588.txt&StDate=060410&StTime=00%3A00%3A00> 15.4.2006 kl. 16.52
- 42) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=10&kieli=246&id=1861&alue=1&yhteinen=False> 15.4.2006 kl. 17.10

- 43) <http://www.hs.fi/urheilu/artikkeli/Oilers+voitti+salibandyn+Suomen+mestaruuden/1135219533273> 15.4.2006 kl. 17.17
- 44) http://www.iltalehti.fi/2006/04/15/200604144393600_ur.shtml 15.4.2006 kl. 17.21
- 45) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=0&kieli=246&id=2009&alue=1&yhteinen=False> 25.5.2006 kl. 13.11
- 46) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=10&kieli=246&id=1997&alue=5&yhteinen=False> 25.5.2006 kl. 13.14
- 47) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=10&kieli=246&id=1990&alue=5&yhteinen=False> 25.5.2006 kl. 13.15
- 48) http://www.iltalehti.fi/2006/05/25/200605224561359_ur.shtml 25.5.2006 kl. 13.21
- 49) http://www.iltalehti.fi/2006/05/25/200605234567472_ur.shtml 25.5.2006 kl. 13.22
- 50) http://www.iltalehti.fi/2006/05/25/200605224556658_ur.shtml 25.5.2006 kl. 13.23
- 51) <http://www.hs.fi/urheilu/artikkeli/Suomi+l%C3%B6i+Italian+salibandyn+MM-kisassa/1135220009118> 25.5.2006 kl. 13.27
- 52) <http://www.hs.fi/urheilu/artikkeli/Suomi+voitti+Tshekin+salibandyssa/1135219997005> 25.5.2006 kl. 13.28
- 53) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=0&kieli=246&id=2030&alue=1&yhteinen=False> 28.5.2006 kl. 11.57
- 54) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=0&kieli=246&id=2031&alue=1&yhteinen=False> 28.5.2006 kl. 11.58
- 55) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=0&kieli=246&id=2032&alue=1&yhteinen=False> 28.5.2006 kl. 11.59
- 56) http://www.iltalehti.fi/2006/05/28/200605274586215_ur.shtml 28.5.2006 kl. 12.05
- 57) http://www.iltalehti.fi/2006/05/28/200605274585826_ur.shtml 28.5.2006 kl. 12.06
- 58) http://www.iltalehti.fi/2006/05/28/200605274583437_ur.shtml 28.5.2006 kl. 12.07
- 59) <http://www.karjalainen.fi/cgibin/vk?Newsp=karj&Date=060528&Depa=urheilu&Model=index.html> 28.5.2006 kl. 12.09
- 60) <http://www.turunsanomat.fi/urheilu/?ts=1,3:1006:0:0,4:6:0:1:2006-05-28,104:6:381674,1:0:0:0:0:0> 28.5.2006 kl. 12.11
- 61) <http://www.esaimaa.fi/> 29.5.2006 kl. 20.37
- 62) <http://www.ess.fi/Article.jsp?article=94794&category=26&main=21&days=0&dept=2>

29.5.2006 kl. 20.42

63) <http://www.iltasanomat.fi/urheilu/uutinen.asp?id=1180292> 29.5.2006 kl. 20.43

64) http://www.iltalehti.fi/2006/05/29/200605280184600_ur.shtml 29.5.2006 kl. 20.45

65) <http://www.karjalainen.fi/cgi-bin/vk?Newsp=karj&Date=060529&Depa=urheilu&Model=index.html> 29.5.2006 kl. 20.47

66) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?kieli=246&id=2038&alue=1> 29.5.2006 kl. 20.56

67) <http://www.salibandyliiga.fi/ajankohtaista.asp?tyyppi=&offset=0&kieli=246&id=2036&alue=1&yhteinen=False> 29.5.2006 kl. 20.56

Sekundära källor

Litteratur

Allan, S. (1999). *News Culture*. Berkshire: Open University Press.

Aristoteles. (1965). *On the Art of Poetry*. I Aristoteles, Horace och Longinus *Classical Literary Criticism*. (Översättning av T.S. Dorsch). London: Penguin.

Beard, A. (1998). *The language of sport*. London: Routledge.

Beyer, E. (1960). *Die amerikanische Sportsprache*. Schondorf bei Stuttgart: Verlag Karl Hofmann.

Burger, H. (2003). *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.

Charteris-Black, J. (2004). *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*. Palgrave Macmillan: Hampshire.

Collins English Dictionary. (2003). Sjätte upplagan. Glasgow: HarperCollins Publishers.

Fiske, J. (1990). *Merkkien kieli: johdatus viestinnän tutkimiseen*. (Översättning av V. Pietilä, R. Suikkanen & T. Uusitupa). 6. upplagan. Tampere: Vastapaino.

Hellsten, I. (1997). *Metaforien eurooppa*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Huoponen, M. (personlig kommunikation) 1.11.2006

Ilvonen, M., Taipalus, T. (1993). *Bildspråket i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladets fotbolls- och ishockeyartiklar*. Pro gradu-avhandling. Jyväskylä universitet, Institutionen för språk.

- Innebandymagazinet*, nummer 8- 2002/2003 (förkortat som IM 8).
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor. A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, G. och Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Levinson, S.C. (1984). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Liljestrand, B. (1993). *Språk i text. Handbok i stilistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Harlow: Pearson Education Ltd.
- Ortony, A. (1993). *Metaphor: A Multidimensional Problem*. I Ortony A. (red.), *Metaphor and Thought*. Cambridge: CUP, 5-16.
- Palomäki, J. (2001). *Vihreän veran verilöyly: jalkapallon metaforat Suomessa, Ruotsissa, Englannissa ja Espanjassa*. Pro gradu-avhandling. Jyväskylä universitet, Institutionen för kommunikationsvetenskap.
- Pänkäläinen, S. (1998). *Suomalainen urheilujournalismi*. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.
- Rasinkangas, A. (1991). Miten kielellä luodaan sankareita? *Kielikuvia*, 1/1991, 20-22.
- Richard, I.A. (1936). *The Philosophy of Rhetoric*. Oxford: Oxford University Press.
- Räikkälä, A. (1990). Laituri veti lämärin kassiin: vähän jääkiekon kielestä. *Kielikuvia* 2/1990, 8-9.
- Stålhammar, M. (1997). *Metaforernas mönster*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Svensk ordbok*. (1986). Stockholm: Språkdata och Esselte Studium AB.
- Svensk innebandy*, nummer 3/2003 (förkortat som SI 3).
- Svensk innebandy*, nummer 4-5/2003 (förkortat som SI 4-5).
- Svenskt Språkbruk. Ordbok över konstruktioner och fraser*. (2003). Stockholm: Nordstedts Ordbok.
- Teleman, U. & Wieselgren, A.M. (1974). *ABC i stilistik*. Lund: LiberLäromedel.
- Vestergård, A. (1992). *Hur få en mera kompetent sportjournalistik?* Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Wellander, E. (1973). *Riktig svenska*. Stockholm: Esselte Studium AB.

Elektroniska källor

Inet 1

Locke, J. (1690). *An Essay Concerning Human Understanding*. III, X, 34 [Online]. Tillgänglig
[http://www.ilt.columbia.edu/publications/Projects/digitexts/locke/
understanding/chapter0310.html](http://www.ilt.columbia.edu/publications/Projects/digitexts/locke/understanding/chapter0310.html)

Inet 2

<http://www.internetopas.com/historia/www/> 1.11.2006 kl. 13.16

Inet 3

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Aftonbladet> 2.11.2006 kl. 10.15

Inet 4

<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=602&a=493189&previousRenderType=6> 2.11.2006 kl.
11.35

Inet 5

<http://www.sanoma.fi/historia/> 2.11.2006 kl. 10.01

Inet 6

http://www.innebandy.se/templates/Page_1067.aspx 1.11.2006 kl. 13.46

Inet 7

http://www.innebandy.se/templates/Page_1098.aspx 21.9.2006 kl. 12.30

Inet 8

http://www.innebandy.se/templates/Page_1975.aspx 21.9.2006 kl. 12.15

Inet 9

<http://www.salibandy.net/liitto/default.asp?sivu=47&alasisivu=162&kieli=246> 21.9.2006 kl. 13.30

Inet 10

http://www.innebandy.se/templates/Page_1015.aspx8 30.10.2006 kl. 13.28

Inet 11

<http://www.salibandyliiga.fi/default.asp?sivu=1&alasisivu=66&kieli=246> 30.10.2006 kl. 13.43

Inet 12

<http://www.salibandyliiga.fi/default.asp?sivu=2&alasisivu=60&kieli=246> 30.10 klo 13.41

Inet 13

http://sv.wikipedia.org/wiki/Hat_trick 16.11 kl. 13.35

Inet 14

<http://igs.kirjastot.fi/iGS/kysymykset/haku.aspx?word=Rikki> 27.11.2006 kl. 14.35

BILAGA 1: Att göra mål, gå in

Finska

1. tykittää 9
2. sylkäistä 9
3. rankaista 10
4. iskeä 1
5. ohjata 1
6. laukoa 1
7. kaventaa 1
8. takoa 2
9. livauttaa 2
10. ampua 2
11. mättää 2
12. kuitata 6
13. napauttaa 7
14. liidättää 7
15. runnoa 8
16. pamauttaa 8
17. lingota 11
18. sutia 13
19. paukuttaa 13
20. pommittaa 13
21. sivaltaa 14
22. niitata 16
23. tuikata 16
24. maalata 16
25. sijoittaa 17
26. nostaa 17
27. työntää rystyltä 18
28. lurittaa 19
29. sivaltaa 19
30. tiutata 19
31. upottaa 24
32. liruttaa 24
33. survoa 24
34. täräyttää 24
35. läpätä puolivolleysta 25
36. läppäistä 36
37. tällätä 35
38. pomputtaa 36
39. kiskaista ranteella 42
40. jauhtaa 45
41. viimeistellä 52
42. kiepauttaa verkkoon 54
43. laittaa pussiin 55
44. sujauttaa 56
45. iskeä rebound ilmasta sisään 60
46. taiteilla 61

47. veivata 61
48. tuupata 61
49. ladata ylänurkkaan 61
50. pujauttaa 62
51. viuhahtaa 61
52. pölisee verkko 8
53. uppoaa veto 1
54. viuhua 11
55. lirua 18
56. pomppia 21
57. räpsähtää kääntölaukaus 28

Svenska

1. sprätta upp 2
2. skjuta 3
3. smälla till 4
4. smälla 6
5. trycka in 5
6. trycka till 6
7. trycka upp 45
8. trycka dit 21
9. vispa in 5
10. vispa upp bollen i nättaket 6
11. styra 7
12. sätta 5-3 i öppen kasse 8
13. hitta nätmaskorna 9
14. slå in 17
15. slå till på volley 40
16. pricka in 17
17. lägga in 23
18. studsa in 25
19. lyfta in 25
20. skicka in 33
21. stöta in 35
22. pillra in 36
23. panga in 40
24. dra in 45
25. knacka in 45
26. peta in 46
27. sprätta in 53
28. sprätta bollen i nät 69
29. smälla in 57
30. dundra bollen i mål 61
31. smita 17
32. hitta krysset 21
33. få hål på någon 14
34. trilla in 30
35. rulla in 14
36. explodera in 7

